



Självständigt arbete inom Krigsvetenskap (15hp)

**Författare:** 1. Sgt Dan Johansson

**Program/Kurs:** OP 09-12/ SA VT 2012

## **Intervention kontra Statssuveränitet**

### **”Responsibility to Protect”**

*-En studie av principens nyttjande vid interventionen i Libyen 2011*

Sedan andra världskrigets slut har internationell debatt förekommit angående hur internationellt bemötande bör ske då en främmande befolkning utsätts för våld och övergrepp av dess egen statsledning. Ofta har inom ramen för denna debatt normen om icke-intervention kommit att ställas mot ett globalt förespråkande av mänskliga rättigheter.

Efter uppmaning av FN:s tidigare Generalsekreterare Kofi Annan, upprättades år 2000 International Commission on Intervention and State Sovereignty. Kommissionens arbete mynnade ut i en rapport benämnd *The Responsibility to Protect*, vilken syftar till att söka internationell konsensus kring möjligheten att genomföra intervention med humanitärt skydd som mål, samt rekommendationer om hur en sådan bör ske. Syftet med uppsatsen är att genom kvalitativ textanalys söka svar på i vilken omfattning rekommendationerna inom *The Responsibility to Protect* överensstämmer med internationellt agerande under den inomstatliga konflikten i Libyen 2011.

Studiens resultat visar på att internationellt agerande från FN, dess medlemsländer samt internationella organisationer till viss del överensstämmer med rapportens förespråkade konflikthantering innan demonstrationer utbröt i Libyen. Vidare visar studien att internationellt agerande väl överensstämmer med *The Responsibility to Protect*'s rekommendationer, då de libyska demonstrationerna eskalerade och mynnade ut i en inomstatlig väpnad konflikt.

**Nyckelord:** *The Responsibility to Protect*, Intervention, Statssuveränitet, Libyen

**Handledare:** Caroline Holmqvist

**Antal ord:** 14000

## Abstract

### ”Responsibility to Protect”

*-A study of the principle’s implementation during the Libya intervention 2011*

Since the end of the Second World War there has been an international debate on how to address conflict situations, where foreign populations are victims of abuse by actions perpetrated by their own government. The traditional norm of non-intervention has been confronted with growing support of global perspectives of human rights.

After several pleas from the UN Secretary-General to form international consensus on interventions for human protection purposes, the International Commission on Intervention and State Sovereignty was formed in 2000. The commission’s work led to a report entitled *The Responsibility to Protect*. The report refers to a broad spectrum of recommendations on when and how intervention for human protection purposes should be authorized and carried out.

This study aims, through a qualitative text analysis, to find the extent to which international actions towards Libya during 2011, complies with guidelines given within *The Responsibility to Protect*.

The result shows partial conformable actions from international actors in an initial phase, and after Libya protests escalated in early 2011, the study indicates that international measures and actions seems to reflect a major part of recommendations given within the scope of *The Responsibility to Protect*.

**Keywords:** *The Responsibility to Protect*, Intervention, State Sovereignty, Libya

## Innehållsförteckning

<b>Inledning</b> .....	<b>4</b>
Bakgrund, problemformulering och syfte .....	4
Frågeställning .....	5
Metod och Källkritik .....	5
Avgränsning och Begränsningar .....	6
<b>Teoretisk bakgrund</b> .....	<b>6</b>
ICISS .....	8
Intervention .....	8
Statssuveränitet.....	9
<b>The Responsibility To Protect</b> .....	<b>11</b>
The Responsibility to Prevent .....	11
The Responsibility to React .....	13
The Responsibility to Rebuild.....	13
<b>R2P och FN</b> .....	<b>14</b>
<b>Fallstudie</b> .....	<b>15</b>
Libyen.....	15
Den arabiska våren når Libyen.....	15
Militär intervention.....	17
Regimen faller .....	19
<b>Analys</b>	
The Responsibility to Prevent .....	20
The Responsibility to React .....	24
Militär intervention.....	26
The Responsibility to Rebuild.....	32
<b>Slutsatser och Diskussion</b> .....	<b>35</b>
<b>Förslag till fortsatt forskning</b> .....	<b>39</b>
<b>Käll- och Litteraturförteckning</b> .....	<b>40</b>

## Inledning

”... if humanitarian intervention is, indeed, an unacceptable assault on sovereignty, how should we respond to a Rwanda, to a Srebrenica - to gross and systematic violations of human rights that offend every precept of our common humanity?”<sup>1</sup>

### Bakgrund, problemformulering och syfte

Dilemmat i frågan om hur bemötande bör ske då en främmande befolkning utsätts för våld och övergrepp av dess egen statsledning har följt mänskligheten sedan slutet på det andra världskriget. Den ursprungliga frågan ter sig identisk idag. Dock har den internationella arenan inom vilken frågan har kommit att diskuteras förändrats avsevärt. Förenta Nationernas upprättande har inneburit ett ramverk inom internationell rätt, en gränsdragning för hur en stat kan behandla sina medborgare. I och med FN:s upprättande har det inomstatliga myndighetsutövandet exponerats för granskning av övriga stater samt internationella organisationer med inriktning på mänskliga rättigheter.<sup>2</sup>

Dock har det funnits få auktoritära medel för att reglera staters överträdelser vad gäller mänskliga rättigheter, då FN-stadgan begränsar enskilda staters våldsbruk till självförsvarssyften. Denna exklusiva befogenhet till utövandet av våld vann stort internationellt stöd under kalla kriget, men innebar samtidigt att extern statlig våldsanvändning för att skydda enskilda individers mänskliga rättigheter var en överträdelse av FN-stadgan. Visserligen besitter FN:s Säkerhetsråd befogenhet att inom ramen för kapitel VII auktorisera våld för att upprätthålla fred och säkerhet, men det förefaller oklart i vilken utsträckning detta kan nyttjas till mandatgivande för interventioner med syftet att säkerställa humanitärt skydd. De globala humanitära normer vilka uppkom i efterspelet av förintelsen, har således inom den internationella debatten ofta ställts mot normen om icke-intervention.<sup>3</sup>

Vid FN:s Generalförsamling 1999 samt 2000 framförde organisationens Generalsekreterare Kofi Annan, vädjanden till det internationella samfundet att söka finna enighet kring möjligheten att genomföra interventioner med humanitära syften. Detta besvarades av den kanadensiska regeringen i september 2000, vilken upprättade International Commission on Intervention and State Sovereignty (ICISS). Med uppgiften att arbeta med frågor inom interventionsdebatten, publicerade ICISS i december 2001 som ett resultat rapporten ”*The Responsibility to Protect*”.<sup>4</sup> Denna rapport

---

<sup>1</sup> Millennium Report of the Secretary-General of the United Nations/Chapter 4/*Freedom of Fear*

<sup>2</sup> Wheeler, 2000: 1-2

<sup>3</sup> IBID

<sup>4</sup> ICISS, 2001: Foreword VII- VIII

ligger till grund för arbetets frågeställning. Syftet är att undersöka huruvida rekommendationerna inom ICISS rapport återspeglas inom det faktiska internationella agerandet inom ramen för interventionen i Libyen 2011.

## Frågeställning

Hur väl överensstämmer FN, dess medlemsländer samt internationella organisationers agerande kring Libyen 2011 med den konflikthantering som förespråkas inom ramen för *The Responsibility to Protect*?

## Metod och Källkritik

”Valet av metod för datainsamlingen är en fråga om rätt sak på rätt plats”<sup>5</sup>. Inom den forskningsfråga som behandlas i detta arbete, har uteslutande skriftliga källor för insamling av empirisk data nyttjats. Med detta menas både tryckta media, officiella dokument samt skrifter och artiklar från internet. Valet av skriftliga källor kan förklaras med att utbudet inom detta område visat sig vara gott. Efter överväganden kring tillgängligt empiriskt material samt tilldelad tid för arbetet kommer metodverktyget bestå av kvalitativ textanalys för att söka svar på frågeställningen. Den kvalitativa forskningsmetoden anses lämplig då tillgänglig data inom området är detaljerad och rikhaltig, samt att metoden tolererar tvetydighet och motsägelser vilket är naturligt förekommande inom komplexa situationer.<sup>6</sup>

Empirin kommer främst bestå av International Commission on Intervention and State Sovereignty rapport ”*The Responsibility to Protect*”, öppna dokument publicerade av Förenta Nationerna samt nyhetsartiklar från internet. I arbetets första del redogörs generellt kring ICISS rapport *The Responsibility to Protect (R2P)*. Detta följs sedan upp med en fallstudie av interventionen i Libyen 2011. Avslutningsvis genomförs en analys med efterföljande slutsatser samt diskussion. Analysen syftar till att svara på i vilken omfattning FN, dess medlemsländer samt internationella organisationers agerande mot Libyen 2011 överensstämmer med den konflikthantering som förespråkas inom ramen för ICISS rapport, *The Responsibility To Protect*. Uppsatsens teoretiska koppling står att finna i redogörandet för den generella interventionsdebattens grund, där inom området internationella relationer både den engelska skolans pluralism samt solidarism förekommer. Vidare kommer dessa teoretiska begrepp tillsammans med realismens infallsvinkel kopplas till dragna slutsatser i arbetets avslutande skede under rubriken *Slutsatser och Diskussion*.

---

<sup>5</sup> Denscombe, 2009: 183

<sup>6</sup> IBID: 398-399

I syfte att nå reliabilitet inom forskningen har förstahandskällor nyttjats där detta ansetts möjligt, så som vid referens till resolutioner och dokument från Förenta Nationerna (FN), Europeiska Unionen (EU) samt North Atlantic Treaty Organisation (NATO). Vad gäller nyhetsartiklar från internet har dessa koncentrerats till större nyhetssajter så som BBC News samt The Guardian för att nå ökad tillförlitlighet. I åtanke skall dock hållas att båda dessa är nyhetssidor tillhörande västvärlden, vilket medför risk till tendentiös rapportering. Detta gäller även för den militära alliansen NATO och dess rapporter. Utöver detta kan konstateras att huvuddelen av bearbetat källmaterial är text på engelska, vilket medför risk att dess originella budskap kan komma att påverkas då de översatts till svenska.

## **Avgränsning och Begränsningar**

Inom ramen för denna uppsats förekommer enbart studier av öppna källor. Detta på grund av dess goda tillgänglighet, samt faktumet att det underlättar vetenskaplig spårbarhet för läsaren. Studien av Libyen sträcker sig inom denna uppsats till och med 31 dec 2011. Arbetet syftar till att söka svar på överensstämmandet mellan FN, dess medlemsländer samt internationella organisationers agerande kring Libyen 2011, och den konflikthantering vilken förespråkas inom *R2P*. För att kunna ge ett övergripande svar på frågeställningen kommer behandlingen av enskilda kriterier och åtgärder ske på ett generellt plan, då rekommenderade åtgärder och tillvägagångssätt inom *R2P* är stort till antalet. Detta inbjuder till vidare, fördjupade studier av inom ämnet, vilket rekommenderas under rubriken *Förslag till fortsatt forskning*. Vad gäller enskilda nationella ageranden från FN:s medlemsstater har huvudsakligen USA, Frankrike, och Storbritannien studerats, då dessa förefallit drivande inom interventionsverksamheten i Libyen. Vad gäller internationella organisationer utöver FN ligger fokus huvudsakligen kring EU samt NATO.

## **Teoretisk bakgrund**

ICISS rapport *The Responsibility To Protect* handlar om staters rätt att med olika medel - i synnerhet militära - intervensera i andra staters verksamhet i syfte att verka för humanitärt skydd. Detta är en av de mest kontroversiella och komplexa frågorna inom internationella relationer i modern tid. Frågan om intervenering är ännu ett öppet kapitel. Debatten handlar ofta om huruvida det överhuvudtaget kan finnas en rätt till intervention med militära medel för skydd av enskilda individer, och om svaret är ja, hur och när skall denna rätt utövas, samt vilken eller vilka instanser kan auktorisera denna typ av våldsanvändning?<sup>7</sup>

---

<sup>7</sup> ICISS, 2001: Foreword VII

Inom ramen för interventionsdebatten förekommer inom internationella relationer pluralism och solidarism, tillhörande den engelska skolans teorier kring ett internationellt samhälle. Inom pluralismen ses stater framför dess invånare som principiella ägare av rättigheter och skyldigheter inför internationell lagstiftning. Den internationella ordningen upprätthålls av ett system av suveräna stater, och då kulturella skillnader medför att stater ser olika på rättvisa och rättfärdigt agerande, ser pluralisten skeptiskt på möjligheter till mellanstatliga överenskommelser på den internationella arenan, annat än att erkännandet av samexistens. Förhållningssättet kring intervention inom pluralismen är således mycket restriktivt. Intervention ses av pluralisten som kränkningar av enskilda staters elementära rätt till suveränitet och normen om icke-intervention. Att genom interventioner med humanitära syften eftersträva rättvisa för den enskilda individen, försätter man hela den mellanstatliga ordningen i en obalans och äventyrar denna.<sup>8</sup>

Solidaristen kan ses som pluralistens motpol, och framhåller vikten av rättvisebegreppet på en global nivå för att stärka legitimiteten inom det internationella samhället. Solidaristen erkänner enskilda individers rättigheter och skyldigheter inför internationell lagstiftning, men menar samtidigt att dessa endast kan upprätthållas genom stater och dess agerande. Solidarism enligt den engelska skolan förespråkar tanken om ett internationellt samhälle, bestående av stater ansvariga för upprätthållandet av säkerhet för den enskilda individen. Vid sidan av detta ses även stater som gemensamt ansvariga för individers rättigheter inför internationell lagstiftning över hela världen. Solidaristen är således en ivrig förespråkare av globalt arbete för främjande av mänskliga rättigheter.<sup>9</sup>

Inom internationella relationer växte även realismen fram som en dominant teori efter andra världskrigets slut, och står än idag som en av de mest framträdande inom området.<sup>10</sup> Realismen har likt pluralismen ett statscentrerat förhållningssätt. Teorin föreslår att stater besitter enskilda intressen vilka eftersträvas inom den internationella arenan, och förefaller ointresserade av abstrakta begrepp som kollektiv säkerhet och generellt altruistiska ageranden. Den enskilda staten ses som egoistisk till naturen samt ovillig att vidta uppoffrande aktioner.<sup>11</sup> Realisten är likt pluralisten således skeptisk i sin förhållning till interventionsverksamhet.<sup>12</sup>

---

<sup>8</sup> Wheeler, 2000: 11

<sup>9</sup> IBID: 11-12

<sup>10</sup> Brown, et al., 2009: 27

<sup>11</sup> Brown, et al., 2009: 29

<sup>12</sup> Wheeler, 2000: 27

## ICISS

International Commission on Intervention and State Sovereignty (ICISS) upprättades i september 2001 på uppdrag av Kanadas regering, dock som en självständig kommission. Inom ICISS arbetade 12 representanter, samtliga med härkomst från olika länder. ICISS leddes av Gareth Evans från Australien samt Mohamed Sahnoun från Algeriet.<sup>13</sup> Evans är före detta australiensisk premiärminister, och har utgivit flertalet böcker inom forskningsområden som konflikthantering och interventionsverksamhet, bland andra: *Cooperating for Peace: The global agenda for the 1990s and beyond* (1993), samt *The Responsibility to Protect: Ending mass atrocities once and for all* (2008).<sup>14</sup> Vad gäller tidigare forskning inom intervention med inriktningen humanitärt skydd förekommer även Nicholas J. Wheelers verk: *Saving Strangers- Humanitarian Intervention in International Society* (2000).

Mohamed Sahnoun var vid tiden då han vid sidan av Evans valdes att leda ICISS arbete, rådgivare till FN:s Generalsekreterare.<sup>15</sup> ICISS övriga tio representanter bestod av personal arbetandes på betydande positioner inom internationella organisationer för fred, säkerhet och mänskliga rättigheter runt om i världen.<sup>16</sup> I december 2001 publicerade ICISS *R2P*. Denna rapport syftar till ett skifte av fokus från de enskilda begreppen *Intervention* samt *Statssuveränitet*, till att på en primär nivå handla om ett internationellt principiellt ansvar.<sup>17</sup> Innan vi tar steget till att redogöra mer ingående kring detta övergripande ansvar, förefaller det dock naturligt att kort utreda begreppen *Intervention* samt *Statssuveränitet*. Dessa två begrepp kommer sedan att utgöra ett ramverk, inom vilket denna fråga om ansvar kommer återfinnas.

### Intervention

Alla typer av yttre påtryckningar i syfte att påverka en stats beslut och agerande kan argumenteras vara intervention, även om dessa påtryckningar inte alls har med militär verksamhet att göra. Diplomatiska uppmaningar, hot eller verkställande av politiska eller ekonomiska sanktioner samt blockader kan ses som intervention. Även extern katastrofhjälp kan av den radikale argumenteras vara en form av intervention.<sup>18</sup> Inom ramen för myntandet av *R2P* och ICISS rapport, specificeras vad som inom denna menas med begreppet *Intervention*:

---

<sup>13</sup> International Development Research Centre/Publications/*The Responsibility to Protect*

<sup>14</sup> Gareth Evans/Home/Publications

<sup>15</sup> International Development Research Centre/Publications/*The Responsibility to Protect*

<sup>16</sup> IBID

<sup>17</sup> Engdahl, Ola et al., 2007: 11

<sup>18</sup> ICISS, 2001: 8



“*The kind of intervention with which we are concerned in this report is action taken against a state or its leaders, without its or their consent, for purposes which are claimed to be humanitarian or protective.*”<sup>19</sup>

Man syftar alltså på ageranden riktade mot stater eller dess ledning, utan dess medgivande eller samtycke, i syfte att verka humanitärt skyddande. Agerandet skall ske enligt vad som kan liknas en eskaleringstrappa, där vart steg skall nyttjas till fullo innan vidare åtgärder vidtas. Preventiva ageranden som uppmaningar och sanktioner skall således nyttjas innan militär intervention kan övervägas.

Det har under 1900-talet inom den internationella arenan florerat ett begrepp nämnt ”Humanitär intervention”, nyttjat vid militära interventioner med humanitärt skydd som huvudsyfte. Detta har mött stark kritik från humanitära organisationer, vilka menar på att denna terminologi skapar problematik i distinktionen mellan humanitär och militär verksamhet inom arbetet i ett konfliktområde. ICISS nyttjar således inom *R2P* antingen begreppet *Intervention* (ingripanden som omfattar diplomatiska påtryckningar, hot/realisering av hot om ekonomiska eller politiska sanktioner och blockader) eller *Militär Intervention* (externt ingripande med militära medel), med syftet att verka humanitärt skyddande.<sup>20</sup>

## Statssuveränitet

År 1618 utbröt det 30-åriga kriget, vilket kom att utkämpas i centrala Europa med ett enormt mänskligt lidande till följd. Konflikten var dels ett religionskrig, dels en konflikt mellan kejserlig centralmakt och lokala furstar, samt en kamp om ekonomiskt och politiskt inflytande mellan Europas stormakter. Som avslut på konflikten slöts den Westfaliska freden år 1648 i form av två fredsfördrag, vilka delvis syftade till att på en grundlig nivå skapa ett system av suveräna stater för att stabilisera Europa.<sup>21</sup> Dessa Westfaliska principer har sedan expanderat utom kontinentens gränser och vuxit fram till en allmänt vedertagen norm. Den Westfaliska freden kan således ses som en grund på vilken dagens idé om statssuveränitet vilar:

”*States legally equal to each other, not subject to the imposition of supranational authority, and, above all, not intervening in each other’s internal affairs*”<sup>22</sup>

---

<sup>19</sup> IBID

<sup>20</sup> ICISS 2001: 8-9

<sup>21</sup> Riksarkivet/*Westfaliska freden 1648*

<sup>22</sup> Evans, 2008: 16

Suveränitet mellan stater och normen om icke-intervention återspeglas senare tydligt inom FN-stadgans första kapitel, artikel 2(7).<sup>23</sup> Tolkningen av denna artikel har dock under kalla krigets tid visat sig medföra problematik, då ledningen i många stater har tenderat att gömma sig bakom suveränitetsrätten för att undvika extern inblandning i inomstatliga konflikter där civilbefolkningen utsatts för övergrepp eller våld.<sup>24</sup>

Suveränitetsbegreppet är än idag centralt för global stabilitet och säkerhet. I en värld där politisk makt och ekonomiska tillgångar inte är jämnt fördelade verkar suveränitet som ett identitetsskydd för den enskilda staten. Det är även ett erkännande av staters jämlikhet inför internationell lagstiftning, samt rätten att själv besluta kring det egna landets utveckling.<sup>25</sup> Inom arbetet för R2P förespråkas ett nyare förhållningssätt till stater och dess suveränitet. Den skall ses som en suveränitet under ansvar, snarare än suveränitetsrätt.<sup>26</sup> Detta suveränitetsansvar är delat och innefattar:

- Ett externt ansvar, i form av respekt gentemot övriga staters likvärdiga suveränitet
- Ett internt ansvar, genom att respektera den inomstatliga befolkningen och dess grundläggande rättigheter<sup>27</sup>

Denna humanistiska syn på suveränitetsbegreppet vinner stöd från FN:s tidigare Generalsekreterare Kofi Annan, genom dennes framträdande i The Economist 1999:

*“State sovereignty, in its most basic sense, is being redefined—not least by the forces of globalisation and international co-operation. States are now widely understood to be instruments at the service of their peoples, and not vice versa. At the same time individual sovereignty—by which I mean the fundamental freedom of each individual, enshrined in the charter of the UN and subsequent international treaties—has been enhanced by a renewed and spreading consciousness of individual rights. When we read the charter today, we are more than ever conscious that its aim is to protect individual human beings, not to protect those who abuse them”*<sup>28</sup>

---

<sup>23</sup> Charter of the United Nation/Chapter1/Article 2.7

<sup>24</sup> Wheeler, 2000: 1-2

<sup>25</sup> ICISS, 2001: 7-8

<sup>26</sup> IBID:13

<sup>27</sup> ICISS, 2001: 7-8

<sup>28</sup> The Economist/Two Concepts of Sovereignty/1999

## The Responsibility To Protect

Med denna bakgrund och förtydligande av nyckelbegrepp kan vi nu koncentrera oss på den specifika innebörden av *R2P*, och hur detta ansvar avses fungera på ett konceptuellt plan, för att sedan kunna analysera huruvida åtgärder från internationella aktörer i Libyen 2011 överensstämmer med *R2P*:s rekommendationer. *R2P* innehåller tre konceptuella stadier för konflikthantering bestående av: *The Responsibility to Prevent*, *The Responsibility to React* samt *The Responsibility to Rebuild*. Dessa tre stadier innefattar rekommendationer kring preventivt arbete, reaktiva åtgärder, samt återuppbyggnad, vilka skall följas i kronologisk ordning vid hantering av inomstatliga konflikter.

### The Responsibility to Prevent

*The Responsibility to Prevent* handlar om preventiva åtgärder, i syfte att undvika att meningsskiljaktigheter och inomstatliga motsättningar resulterar i en allvarlig konflikt. Dessa preventiva åtgärder delas in i *långsiktigt preventionsarbete* samt *direkt preventiva åtgärder*.<sup>29</sup>

#### *Långsiktigt preventionsarbete*

Ansvaret ligger i första hand på den enskilda staten att försäkra lika behandling och förutsättningar för landets befolkning, samt att landet värnar om sina medborgares mänskliga rättigheter.<sup>30</sup> För att underlätta för den enskilda staten kan organisationer samt det internationella samfundet nyttja ekonomiska stöd- och utvecklingsprogram i detta arbete.<sup>31</sup> Man talar inom *R2P* huvudsakligen inom *långsiktigt preventionsarbete* om så kallade ”*Root Cause Prevention Efforts*”<sup>32</sup>, vilket innebär att tidigt angripa inomstatliga problem och motsättningar vilka annars kan komma att verka som konfliktkatalysatorer.<sup>33</sup>

#### *Direkt preventiva åtgärder*

Dessa åtgärder skall enligt *R2P* vidtas då *långsiktigt preventionsarbete* inte längre anses tillräckligt. Åtgärder inom detta stadium skiljer sig från det långsiktiga arbetet på så sätt att det här ofta sker

---

<sup>29</sup> ICISS, 2001: 19-26

<sup>30</sup> *Universal Declaration of Human Rights*

<sup>31</sup> ICISS, 2001: 19-20

<sup>32</sup> IBID: 22

<sup>33</sup> IBID: 23-24

med tiden som en begränsande faktor, då en konflikt är under utveckling.<sup>34</sup> *Direkt preventiva åtgärder* är således mer auktoritära än åtgärder inom *långsiktigt preventionsarbete*.

*Direkt preventiva åtgärder* kan ske på *Politisk/Diplomatisk* nivå, i form av uppmaningar från FN:s Generalsekreterare eller internationella vädjanden och rekommendationer. Inom detta område kan även hot om politiska sanktioner eller diplomatisk isolering framföras till den berörda staten.<sup>35</sup>

Inom direkt prevention kan även åtgärder inom *ekonomi* nyttjas. Vid sidan om ekonomiska utvecklingsprogram, kan särskilda löften om ekonomiskt stöd eller för den berörda staten fördelaktiga handlingsavtal användas. Direkt preventiva åtgärder på ekonomisk nivå kan även vara hot om handelsblockader eller finansiella sanktioner.<sup>36</sup>

Åtgärder inom *Internationell rätt* kan även verka inom ramen för direkt prevention, detta genom utsändande av observatörer med inriktning på brott mot mänskliga rättigheter. Utvecklingen av det internationella rättssystemet sedan kalla krigets slut skall enligt *R2P* verka i avskräckande syfte mot statsledningen i landet man arbetar mot.<sup>37</sup> Efter tillfälligt upprättade internationella brottmålsribunaler för konflikterna Jugoslavien och Rwanda, har den internationella Brottmålsdomstolen (ICC) upprättats, i syfte att tydliggöra att en statsledning som begår brott mot mänskliga rättigheter effektivt kan lagföras.<sup>38</sup> Annullerad åtalsimmunitet för högt uppsatta beslutstagare skall således brukas som påtryckningsmedel för att följa internationella rekommendationer. Även Genèvekonventionen med tillhörande protokoll samt konventionen mot tortyr i FN:s regi, verkar här som folkrättsligt skydd.<sup>39</sup>

Vad gäller *Militära medel* inom direkt prevention, kan spaning/övervakning från externa försvarsmakter trappas upp, och FN kan även utsända en preventiv deployeringsstyrka för observation i konfliktområdet. Exempel på detta är (UNPDREP) i Makedonien. I sin extremaste form kan även hot om konkreta militära, tvingande ingripanden framföras som en *direkt preventiv åtgärd*.<sup>40</sup>

Viktigt att nämna är att samtligt arbete och agerande inom konfliktpreventionen enligt *R2P* skall genomsyras av en mentalitet som syftar till att söka undvika realisering av hot om sanktioner, blockader eller ingripanden om detta inte är oundvikligt.<sup>41</sup>

---

<sup>34</sup> ICISS, 2001: 23

<sup>35</sup> IBID: 23-24

<sup>36</sup> IBID: 24

<sup>37</sup> IBID

<sup>38</sup> *International Criminal Court/About the court*

<sup>39</sup> ICISS, 2001: 24-26

<sup>40</sup> IBID

<sup>41</sup> ICISS, 2001: 23

## The Responsibility to React

*The Responsibility to React* är det stadium inom R2P:s förespråkade konflikthantering då ord ersätts av *reaktiva åtgärder*. Då preventivt arbete inte når sitt syfte, handlar det inom denna del om att aktivt agera för att säkerställa humanitärt skydd inom konfliktområdet. Hot och förmaningar som nyttjats inom preventionsarbetet, skall inom detta stadium följas upp med realisering. Inom ramen för *The Responsibility to React* återfinns militär intervention som det mest extrema alternativet.<sup>42</sup>

### Militär intervention

Militär intervention skall endast komma att övervägas om situationen eskalerat till den grad att staten i fråga riskerar att falla samman, med äventyrande av internationell säkerhet som följd. Detta gäller även om ett lands befolkning, eller del av befolkning hotas av, eller utsatt för folkmord, massakrer eller etnisk rensning i större skala. För att underlätta att nå konsensus på ett internationellt plan vad gäller tillämpande av militär intervention och på så sätt skapa legitimitet, presenteras inom R2P sex grundkriterier vilka skall uppfyllas för att militär intervention skall kunna övervägas.<sup>43</sup> Dessa är: *Right Authority, Last Resort, Just Cause, Right Intention, Proportional Means* samt *Resonable Prospects*. Begreppen kommer vidare behandlas under arbetets analys.

## The Responsibility to Rebuild

*The Responsibility to Rebuild* handlar om ett internationellt *återuppbyggnadsansvar* vilket enligt R2P medföljer en militär intervention. Efter utagerade preventiva och reaktiva aktioner förespråkas ett ansvarstagande från de stater och organisationer vilka tidigare medverkat vid interventionen.

I detta skede skall man tillsammans med lokala myndigheter samt befolkningen i den drabbade staten eller regionen genomföra ett återuppbyggnadsarbete för att på nytt skapa stabilitet och säkerhet på lång sikt. Detta arbete omfattar den berörda statens säkerhetsstyrkor, överseenden kring statens rättsliga system, återvändandet av flyktingar, åtaganderätt av egendom, ekonomisk utveckling samt stödprojekt för generell återuppbyggnad av staten med dess primära funktioner.<sup>44</sup>

---

<sup>42</sup> IBID: 29-30

<sup>43</sup> IBID: 30-32

<sup>44</sup> ICISS, 2001: 39-45

## **R2P och FN**

Den 14-16 september 2005 höll FN toppmöte i New York.<sup>45</sup> Som ett resultat av detta publicerades dokumentet ”World Summit Outcome” den 24 oktober 2005, för att summera områden där medlemsstaterna nått konsensus. Vad gäller ICISS rapport *R2P*, godkände generalförsamlingen delar av denna genom paragraf 138-139 i Resolution 60/1.<sup>46</sup>

*Paragraf 138* förkunnar att var enskild stat bär ansvaret att vidta nödvändiga, lämpliga åtgärder för att skydda sin befolkning från folkmord, etnisk rensning, krigsbrott samt brott mot mänskligheten. Det internationella samfundet skall verka för detta arbetes främjande och samverka med FN i syfte att tidigt uppmärksamma brister i detta ansvararbete.<sup>47</sup>

*Paragraf 139* förkunnar det internationella samfundets ansvar genom FN att vidta diplomatiska och humanitära åtgärder enligt FN stadgans kapitel VI och VIII för att se till att detta ansvar efterlevs. Vidare förklaras även att i situationer där stater misslyckas att leva upp till sitt suveränitetsansvar kan kollektivt agerande, efter godkännande av Säkerhetsrådet, enligt kapitel VII genomföras.<sup>48</sup> Detta innebär i praktiken möjlighet till auktoriserad våldsanvändning.<sup>49</sup> Slutligen konstateras att *R2P*:s principer bör fortsätta diskuteras inom ramen för FN:s Generalförsamling.<sup>50</sup>

Visserligen erkänner Resolution 60/1 endast en bråkdel av ICISS rapport, och vid anblick ter sig formuleringarna föga konkreta. Inom ramen för denna uppsats tolkas dock antagandet av *paragraf 138-139* som ett tecken på ökad internationell vilja att se på säkerhet som ett gemensamt ansvar, vilket tidigare inom uppsatsen förklarats tillhöra solidaristiska teorier inom internationella relationer. Vidare kommer denna uppsats visa att det refereras till *paragraf 138-139* inom FN: resolutionerna, vilka låg till grund för internationell intervensjon i Libyen 2011.

---

<sup>45</sup> United Nations/2005 world summit

<sup>46</sup> United Nations/General Assembly/Resolution 60/1

<sup>47</sup> IBID: 30

<sup>48</sup> IBID

<sup>49</sup> Charter of the United Nations/Chapter 7

<sup>50</sup> Resolution 60/1 (2005): 30

## Fallstudie

### Libyen

Libyen är beläget vid Afrikas norra kust och har en folkmängd på omkring 6,4 miljoner invånare. Landet gränsar till Tunisien, Algeriet, Niger, Chad, Egypten samt Sudan.<sup>51</sup> 1969 tog Muammar Gaddafi makten i landet genom nationell revolution. Libyska förhållanden har sedan dess präglats av förbud mot upprättande av politiska partier, och kritiker av Gaddafis ledning har fängslats eller avrättats. The Green Book, en samling av Gaddafis politiska ställningstaganden har under tvång studerats i libyska skolor under dennes styre av landet.<sup>52</sup>

Libyens relationer till väst försämrades kraftigt 1988 efter den så kallade Lockerbieaffären, då en bomb detonerades på en PanAm jumbo jet med 253 passagerare vid den skotska gränsen. Gärningsmännen misstänktes tillhöra libyska underrättelsetjänsten<sup>53</sup>, och då Libyen initialt vägrade utlämna misstänkta medbrottslingar till dådet besvarades detta med FN sanktioner 1992. Först efter utdragna diplomatiska förhandlingar gav Libyens ledning med sig, och godkände överlämnande av två misstänkta medbrottslingar till Nederländerna för rättsprocess under skotsk lag. I samband med detta lyftes även tidigare sanktioner från FN. USA har även under dessa år anklagat Libyen för finansiering av terroristorganisationer, och protesterade tillsammans med flertalet människorättorganisationer då landet invaldes i FN:s Human Rights Council 2003.<sup>54</sup>

### Den arabiska våren når Libyen

Genom ett medialt framträdande den 15 januari 2011 fördöms demonstrationerna i Tunisien av Libyens ledare, Muammar Gaddafi. Gaddafi förklarar sig plågad av den tunisiska regeringens fall, och menar att demonstranterna vilseletts av organisationen WikiLeaks rapporter om korruption inom den tunisiska ledningen av landet. Samtidigt som detta sker florerar videoupptagningar och rapporter om att oroligheter och protester nu även förekommer på Libyens gator. I den libyska staden al-Bayda har demonstranter mot Gaddafis ledning drabbat samman med Libyens polis, och flertalet myndighetsbyggnader har vandaliserats.<sup>55</sup>

Under februari månad når demonstrationerna de libyska städerna Benghazi, Beyida samt Zentan, och antalet demonstranter mot den libyska regimen ökar markant. Samtidigt bemöts

---

<sup>51</sup> BBC News/ *Libya Profile*/2012-05-22

<sup>52</sup> BBC News Africa/Libya Conflict Q&A/ 2011-10-20

<sup>53</sup> BBC Home/Archive/1988: *Jumbo jet crashes onto Lockerbie*

<sup>54</sup> BBC News Africa/Libya Profile/2012-05-22

<sup>55</sup> The Guardian/*Muammar Gaddafi condemns Tunisia uprising*/2011-01-16

demonstranterna mycket hårt av landets ledning, och konfrontationer mellan demonstranter och Libyens militär samt polis äger rum på gator runt om i landet.<sup>56</sup> Under mitten av februari inleds rapportering från organisationen Human Rights Watch (HRW) att flertalet människor förlorat livet till följd av demonstrationerna och dess bemötanden från den libyska staten.<sup>57</sup> FN:s generalsekreterare Ban Ki-moon, uppmärksammar även oroligheterna inom Libyen i ett tal under ett pressframträdande i Los Angeles den 21 februari.<sup>58</sup>

Den 26 februari antar FN genom dess Säkerhetsråd en första resolution mot Libyen (UNSCR 1970)<sup>59</sup>, inom vilken Säkerhetsrådet fördömer de överträdelser av mänskliga rättigheter och internationell rätt som begås inom Libyens gränser.<sup>60</sup> Inom ramen för resolutionen påminner man den Libyska ledningen om det ansvar statsuveräniteten medför:

*”Recalling the Libyan authorities’ responsibility to protect its population, ...”*<sup>61</sup>

Resolutionen omfattar även en rad finansiella sanktioner och ett vapenembargo mot landet, samt en officiell förfrågan till åklagaren vid ICC att inleda utredning kring händelserna i Libyen från och med 15 februari 2011.<sup>62</sup>

Under mars månad fortgår eskalering av den inomstatliga konflikten i Libyen. Libyens opposition inleder väpnad kamp mot Gaddafiregimen och lyckas ta kontroll över delar av landet. Situationen i Libyen har vid denna tidpunkt resulterat i en flyktingström räknad till omkring 140 000 människor, vilka försöker ta sig in i grannländerna Egypten och Tunisien. Över 1000 människor tros ha förlorat livet till följd av den inomstatliga konflikten under mars månad.<sup>63</sup> Vid denna tidpunkt inleds diskussioner på den internationella arenan kring alternativet att med militära medel intervensera inom Libyens gränser för att säkerställa skyddet för landets civilbefolkning. Militär intervention lyfts till diskussion av USA och Storbritannien i mars månad genom bland andra förslaget att implementera en flygförbudszon över libyskt territorium.<sup>64</sup> Dessa länders politiska ledning har även officiellt uppmanat Gaddafi att avgå från sitt ämbete. Frankrike påtalar alternativet militär intervention den 11 mars,<sup>65</sup> och Europeiska rådet antog samma dag den gemensamma ståndpunkten:

---

<sup>56</sup> BBC News Africa/Libya protests: *Second city Benghazi hit by violence*/2011-02-16

<sup>57</sup> BBC News Africa/Libya protests: *84 killed in growing unrest, says HRW*/2011-02-19

<sup>58</sup> UN News Centre/*S-G opening remarks to the press on Libya*/2011-02-21

<sup>59</sup> UN News Centre/*Security Council imposes sanctions on Libyan authorities in bid to stem violent repression*/2011-02-26

<sup>60</sup> *Resolution 1970* (2011): 1

<sup>61</sup> IBID: 2

<sup>62</sup> IBID: 2-10

<sup>63</sup> BBC News Africa/Libya Unrest: *Aid crisis grows on Tunisian border*/2011-03-01

<sup>64</sup> BBC News Africa/*World cannot stand aside from Libya, says Cameron*/2011-03-11

<sup>65</sup> The Guardian/*Nicolas Sarkozy calls for air strikes on Libya if Gaddafi attacks civilians*/2011-03-11



*”Överste Muammar Gaddafi måste omedelbart lämna ifrån sig makten. Hans regim har förlorat all legitimitet och är inte längre en samtalspart för EU. Europeiska unionen har antagit restriktiva åtgärder mot landets ledare och mot enheter med betydande tillgångar som kontrolleras av regimen och är beredd att införa ytterligare sanktioner.”*<sup>66</sup>

Den 17 mars antar FN en andra resolution gällande Libyen (UNSCR 1973)<sup>67</sup>, vilken innebär mandat för FN:s medlemsländer att med alla nödvändiga medel säkerställa humanitärt skydd för den libyska civilbefolkningen, exkluderat ockupation av libyskt territorium av utländska markstridskrafter. UNSCR 1973 godkänner upprättandet av en flygförbudszon över libyskt luftrum samt uppmanar FN:s medlemsländer att vidta åtgärder för att kontrollera efterlevandet av vapenembargot mot Libyen, vilket utfärdades genom UNSCR 1970. Till skillnad från Resolution 1970 vilken antogs enhälligt inom Säkerhetsrådet, röstar tio medlemsländer för resolution 1973 medan de fem staterna Brasilien, Kina, Ryssland, Tyskland och Indien lägger ned sina röster.<sup>68</sup>

FN:s Generalsekreterare Ban Ki-moon ger samma dag ett uttalande angående den historiska betydelsen av UNSCR 1973:

*“The Security Council today has taken an historical decision. Resolution 1973 affirms, clearly and unequivocally, the international community's determination to fulfil its responsibility to protect civilians from violence perpetrated upon them by their own government.”*<sup>69</sup>

## **Militär intervention**

Den 19 mars, två dagar efter Säkerhetsrådet antagit UNSCR 1973, inleds militär intervention mot Libyen. USA och Storbritannien står för det initiala agerande och avfyra över 100 kryssningsmissiler från ubåtar och jagare mot luftvärnspositioner runt om i Libyen. Frankrike och Storbritannien inleder även luftoperationer med stridsflyg i libyskt luftrum mot Gaddafis markstridskrafter.<sup>70</sup>

NATO tar den 22 mars över ansvaret för det FN sanktionerade vapenembargot mot Libyen, genom att skepp under NATO flagg i medelhavet skär av möjligheten för tillförsel av vapenmateriel och legosoldater till landet.<sup>71</sup> Den 25 mars tar Nato officiellt ansvaret för en libysk flygförbudszon, som

---

<sup>66</sup> Europeiska Unionens Råd/Uttalande/2011-03-11

<sup>67</sup> Resolution 1973 (2011)

<sup>68</sup> United Nations/Security Council/Department of public information/2011-03-17

<sup>69</sup> UN News Centre/S-G Ban Ki-moon UNHQ, Statement on Libya/2011-03-17

<sup>70</sup> BBC News Africa/Libya: US, UK and France attacks Gaddafi forces/2011-03-20

<sup>71</sup> NATO/Home/NATO and Libya/2012-03-28

tillsammans med vapenembargot namnges Operation Unified Protector (UOP).<sup>72</sup> Den 31 mars överförs sedan det totala ansvaret för den militära interventionen i Libyen till NATO.<sup>73</sup>

Under april månad rapporteras sedan att 15 av NATO:s 28 medlemsländer aktivt deltar i den militära interventionen. Frankrike, Storbritannien, USA, Kanada, Belgien, Norge och Danmark bidrar genom offensiva luftoperationer medan Italien, Spanien samt Nederländerna endast genomför spaningsuppdrag. Albanien, Bulgarien, Grekland, Rumänien och Turkiet bidrar med marina stridskrafter eller logistisk stöd.<sup>74</sup> Vid sidan av NATO beslutar även Sveriges regering den 1 april att ställa en väpnad styrka på omkring 130 personer samt högst 8 operativa JAS 39 Gripen till NATO:s förfogande för att upprätthålla flygförbudszonen<sup>75</sup>, i enlighet med UNSCR 1973. Även Qatar, Jordanien och Förenade Arabemiraten deltar med stridsflyg i den NATO ledda operationen med ett mindre antal stridsflygheter. Dock visar statistik på att dessa inriktat sig mest på defensiva luftoperationer.<sup>76</sup>

Under sommarmånaderna fortgår striderna mellan den libyska staden Zlitan och oppositionsstyrkornas fäste i Misrata.<sup>77</sup> Under tiden vinner oppositionsstyrkans politiska råd National Transition Council (NTC), successivt internationellt stöd som det nya legitima styrande organet i Libyen. Den 15 juli erkänner USA genom Hillary Clinton rådet som landets legitima styrande myndighet.<sup>78</sup> Storbritannien följer samma linje och lämnar sitt erkännande den 27 juli.<sup>79</sup> Organisationen League Of Arab States (LAS) ger sitt erkännande den 28 augusti<sup>80</sup>, och FN tilldelar NTC sitt godkännande efter två omröstningar inom organisationens Generalförsamling den 16 september.<sup>81</sup> Gaddafis styrkor förlorar under sommaren 2011 stegvis kontroll över libyskt territorium efter luftangrepp ledda av NATO samt strider på marken mot oppositionens styrkor.<sup>82</sup>

Den 16 september antar Säkerhetsrådet enhälligt Resolution 2009 (UNSCR 2009). Denna resolution beslutar om upprättande och insättande av en politisk missionsstyrka (UNSMIL) i Libyen, med syftet att understödta Libyens övergångsråd NTC i återupprättandet av stabilitet i landet. Den politiska missionsstyrkan ska även verka särskilt för skyddet av mänskliga rättigheter och återförening av landet på en nationell nivå. UNSMIL skall utöver detta understödja NTC i

---

<sup>72</sup> NATO/Fact sheet/Operation Unified Protector

<sup>73</sup> NATO/Home/NATO and Libya/2012-03-28

<sup>74</sup> BBC News/Africa/Libya: Where do Nato countries stand/2011-04-21

<sup>75</sup> Regeringskansliet/Pressmeddelande/2011-04-01

<sup>76</sup> The Guardian/Arab states play limited role in battle against Muammar Gaddafi's regime/2011-05-22

<sup>77</sup> CNN World/Libya's Zlitan becoming a front line city/2011-07-25

<sup>78</sup> BBC News Africa/US recognizes Libyan rebel TNC as legitimate authority/2011-07-15

<sup>79</sup> BBC News UK politics/UK expels Gaddafi diplomats and recognizes Libya rebels/2011-07-27

<sup>80</sup> France 24/Arab League recognizes Libya's NTC/2011-08-25

<sup>81</sup> United Nations/GA/11137/Department of public information/2011-09-16

<sup>82</sup> BBC News Africa/Libya's Col Gaddafi killed in crossfire, says NTC/2011-10-21

anordningen av val till ny ledning av landet. Resolutionen ger den politiska missionsstyrkan ett mandat att verka under tre månaders tid.<sup>83</sup>

## **Regimen faller**

De slutliga striderna mellan Libyens oppositionsstyrkor och Gaddafis stridskrafter kulminerar under tidig höst 2011 i staden Sirte. Den 21 oktober rapporteras genom NTC att Muammar Gaddafi den 20 oktober tagits tillfånga, men avlidit till följd av skottskador. Samtidigt florerar även videoupptagningar och information om att Gaddafi misshandlats till döds av de rebeller som tillfångatagit honom i Sirte.<sup>84</sup>

Dagen därpå meddelar NATO genom Generalsekreterare Anders Fogh Rasmussen, att militäralliansen avser avsluta sin militära operation i Libyen den 31 oktober.<sup>85</sup> Omkring åtta månader efter de libyska upprorens start förklarar ledaren för NTC, Mustafa Abdel Jalil Libyen befriat den 24 oktober 2011. Ledaren tackar FN, LAS och EU för det stöd den libyska oppositionen erhållit under upproret. Vidare förklaras att Libyen skall inleda arbetet för att etablera en demokrati, samt att landets första fria val skall hållas under 2012.<sup>86</sup> FN:s Säkerhetsråd antar den 27 oktober enhälligt resolution 2016 (UNSCR 2016), vilken fastslår att mandaten inom UNSCR 1973 upphör att gälla den 31 oktober.<sup>87</sup>

---

<sup>83</sup> Resolution 2009 (2011)

<sup>84</sup> BBC News Africa/Libya's Col Gaddafi killed in crossfire, says NTC/2011-10-21

<sup>85</sup> BBC News Africa/Nato to end mission on 31 October/2011-10-22

<sup>86</sup> Aljazeera/NTC declares Liberation of Libya/2011-10-24

<sup>87</sup> Resolution 2016 (2011)

## Analys

Analysen syftar till att söka svar på i vilken omfattning FN, dess medlemsländer samt internationella organisationers agerande mot Libyen 2011 överensstämmer med den konflikthantering som förespråkas inom ramen för ICISS rapport *The Responsibility To Protect*. För att underlätta för läsaren kommer dispositionen för analysen kronologiskt stipuleras enligt R2P:s tre konflikthanteringsfaser, *The Responsibility to Prevent*, *The Responsibility to React* samt *The Responsibility to Rebuild*.

### The Responsibility to Prevent

#### *Långsiktigt preventionsarbete*

Inom R2P:s preventionsstadium, med inriktning på långsiktiga åtgärder talas om ”*Root Cause Prevention Efforts*”.<sup>88</sup> Med detta menas att angripa problem och motsättningar inom stater innan de hinner utvecklas till potentiella konfliktkatalysatorer. Detta skall ske genom kontinuerligt internationellt samarbete för ekonomisk, kulturell och social utveckling för att främja fred, säkerhet samt mänskliga rättigheter inom och mellan nationer.<sup>89</sup> Detta långsiktiga förhållningssätt till prevention står att finna mellan raderna i FN stadgans artikel 55<sup>90</sup>, vilken förkunnar vikten av mellanstatligt samarbete och utveckling för stabilitet på global nivå.

*Långsiktigt preventionsarbete* inom ramen för internationellt samarbete för utveckling inom fred och säkerhet identifieras inom analysen som Libyens beviljade medlemskap i FN 1955,<sup>91</sup> vars organisation syftar till målen att upprätthålla internationell fred och säkerhet, utveckla vänskapliga mellanstatliga relationer, höja allmän levnadsstandard samt verka för efterlevandet av mänskliga rättigheter.<sup>92</sup> Libyen är även sedan 1953 även medlemmar av organisationen LAS tillsammans med 21 ytterligare länder inom arabvärlden.<sup>93</sup>

År 2010 höll LAS sitt årliga möte (Summit of Arab League States) i Sirte, Libyen. FN:s Generalsekreterare Ban Ki- Moon medverkade vid mötet, och betonade vikten av samarbete mellan FN och länderna i arabvärlden, samt att detta bör stärkas i syfte att verka för fred, säkerhet och ökad demokratisk utveckling. Ban Ki-moon lyfte även arbetet kring att stärka kvinnors rättigheter inom

---

<sup>88</sup> ICISS, 2001: 22

<sup>89</sup> IBID: 23

<sup>90</sup> *Charter of the United Nations/Chapter9/Article 55*

<sup>91</sup> *Libya at the UN/Libyan Mission*

<sup>92</sup> *United Nations/UN at a glance*

<sup>93</sup> *League of Arab States online/members*

de arabiska staterna, och uppmanade LAS medlemsländer att arbeta för vidare utveckling inom området.<sup>94</sup>

Vad gäller långsiktigt ekonomiskt samarbete med Libyen innan interventionen 2011, förekom detta i form av handelsutbyte med huvudsakligen Europeiska Unionen. EU stod som Libyens huvudsakliga importkälla samt största exportmarknad med en total omsättning på omkring 35 miljarder Euro år 2010. Denna summa motsvarade omkring 70 % av total libysk handel under året. EU förhandlade även med Libyen sedan 2008 angående instiftandet av ett frihandelsavtal, ett arbete som man från EU:s sida valde att frysa under februari 2011 till följd av oroligheterna i landet.<sup>95</sup> Vad gäller handel med Libyen innan demonstrationerna bröt ut, återfinns dock även rapporter vilka visar på att länder inom EU, där ibland både Frankrike och Storbritannien, exporterade vapenmateriel till landet under 2008-2009.<sup>96</sup>

### *Direkt preventiva åtgärder*

I de situationer där *långsiktigt preventionsarbete* fallerar, måste det enligt *R2P* finnas förutsättningar för att snabbt uppmärksamma detta. Här betonas vikten av ett effektivt samarbete mellan FN och internationella organisationer. Även icke-statliga organisationer spelar en viktig roll då de ofta befinner sig i direkt, eller i nära geografisk anslutning till instabila regioner där konflikter kan komma att blossa upp. När dessa varningar FN i ett tidigt skede kan det preventiva arbetet fortare anpassas till *direkt preventiva åtgärder* för att lösa uppkomna problem.<sup>97</sup> Media runt om i världen spelar enligt *R2P* även en viktig roll vad gäller att göra den breda allmänheten medveten om övergrepp mot människors grundläggande rättigheter och behov.<sup>98</sup>

Efter initiala sporadiska rapporter om mindre demonstrationer under januari 2011, rapporterades genom media under februari att Libyens nästa största stad Benghazi, drabbats av oroligheter. Media rapporterade om hundratals demonstranter vilka protesterade mot landets ledning, och besvarades med våld från polis och myndighetssupportrar. Utöver demonstrationerna i Benghazi rapporterades även om oroligheter i Beyida samt staden Zentan, belägen söder om landets huvudstad Tripoli.<sup>99</sup> Den 18 februari rapporterades från arbetare inom organisationen HRW i Libyen, att 24 människor dödats till följd av dagens oroligheter. I Hyde park, London, samlades vid denna tidpunkt

---

<sup>94</sup> Secretary-General Ban Ki-moon/*Adress to the Summit of the League of Arab states/2010-03-27*

<sup>95</sup> European Commission/*Bilateral relations/Libya/2011-08-22*

<sup>96</sup> The Guardian/*News/EU arms export to Libya/Data summary/2011-03-01*

<sup>97</sup> ICISS, 2001: 20-23

<sup>98</sup> IBID, s. 26

<sup>99</sup> BBC News Africa/*Libya protests: Second city Benghazi hit by violence*

demonstranter för att visa sitt missnöje över den styrande libyska regimen.<sup>100</sup> Dagen därpå, den 19 februari, levererades nya rapporter från HRW att antalet offer i Libyen stigit till 84.<sup>101</sup>

Det kom alltså under februari 2011 alarmering från både mediala organ, samt den icke statliga organisationen HRW, om instabilitet och oro inom Libyens gränser. Detta identifieras inom analysen som tydliga tecken på den internationella alarmering som efterfrågas inom *R2P*, då *långsiktigt preventionsarbete* inte nått sitt syfte och vidare åtgärder erfordras. Vad gäller samarbete och delgivning av information mellan FN och internationella organisationer som exempelvis Afrikanska Unionen (AU), LAS och Organisationen för Säkerhet och Samarbete i Europa (OSCE) i detta initiala skede av oroligheter i Libyen, visar studierna i detta arbete inte på någon sådan förekomst. Vid reflektion kring detta kan dock vara värt att nämna att det under inledningen av 2011 till följd av våldsamma demonstrationer avsattes ledare i både Tunisien och Egypten<sup>102</sup>, länder belägna inom samma geografiska region som Libyen. Om detta är en anledning till förefallet begränsat engagemang från internationella organisationer i oroligheternas initiala skede i Libyen förblir osagt inom detta arbete, men möjligheten bör ej uteslutas utan fördjupad forskning inom området.

Enligt tidigare studier av den konflikthanteringsprocess vilken förespråkas inom *R2P* klarlades att *direkt preventiva åtgärder* bör initieras då *långsiktigt preventionsarbete* fallerat, samt att dessa åtgärder kan vidtas inom *politik/diplomati, ekonomi, internationell rätt* samt *militär verksamhet*.<sup>103</sup>

### *Politik/diplomati*

Vad gäller *direkt preventiva åtgärder* inom *politik/diplomati*, identifieras FN som den första större internationella aktör att vidta åtgärder mot Libyen. Generalsekreterare Ban Ki-moon gick den 21 februari ut med ett officiellt uttalande där denne påtalade allvaret i den libyska situationen, då mediala scener presenterats där Libyens luftstridskrafter använts för att bekämpa demonstranter runt om i landet. Ban Ki-moon meddelade att han den 21 februari personligen kontaktat Muammar Gaddafi per telefon, och uppmanat den libyska ledaren att mänskliga rättigheter, mötesfrihet och yttrandefrihet måste skyddas fullt ut.<sup>104</sup>

Den 22 februari höll organisationen LAS en extrainkallad session på grund av de eskalerande oroligheterna i Libyen. Genom ett officiellt uttalande i Kairo efter sessionen, förkunnade organisationens Generalsekreterare Amr Moussa att inomstatligt våldsutövande inom Libyen måste

---

<sup>100</sup> The Guardian/Libya protests: *Massacres reported as Gaddafi imposes new blackout/2011-02-18*

<sup>101</sup> BBC News/Libya protests: *84 killed in growing unrest, says HRW*

<sup>102</sup> BBC News, *Second city Benghazi hit by violence*

<sup>103</sup> ICISS, 2001: 24-26

<sup>104</sup> UN News Centre/S-G opening remarks to the press on Libya/2011-02-21

upphöra. Vidare förklarade Moussa att arabvärlden står inför stora förändringar, och att dessa inte kan stoppas med våldsanvändning.<sup>105</sup> Samma dag publicerade även FN:s säkerhetsråd ett officiellt pressmeddelande i vilket man välkomnade LAS uppmaningar till Libyen. Vidare fördömde Säkerhetsrådet våldet mot den libyska civilbefolkningen, och uppmanade Libyen att på en nationell nivå föra dialog om hur folkets rättmätiga krav skall mötas. Libyens ledning uppmanades att respektera pressfrihet och mötesfrihet samt att lyfta all form av restriktioner kring landets medier.<sup>106</sup> Den 22 februari gick även den amerikanska administrationen ut med ett officiellt fördömande av våldet mot libyska demonstranter.<sup>107</sup> EU meddelade 23 februari sitt stöd för både LAS och Säkerhetsrådets uttalanden genom organisationens höga representant för utrikes- och säkerhetspolitik, Catherine Ashton.<sup>108</sup> Storbritanniens premiärminister, David Cameron gick ut genom ett tal i media samma dag och gav sitt stöd till FN:s Säkerhetsråds pressmeddelande från den 22 februari. Cameron meddelade även att denne välkomnade mer drastiska åtgärder mot Libyen för att stoppa våldet mot civilbefolkningen, men betonade vikten av att omvärldens agerande mot Libyen sker i enad form, inom ramen för FN och dess Säkerhetsråd.<sup>109</sup>

Alla dessa ageranden från organisationerna FN, LAS, EU, samt högt uppsatta statliga politiska aktörer kategoriseras inom ramen för denna analys som åtgärder vilka väl överensstämmer med *R2P:s* förespråkade *direkt preventiva åtgärder* inom området *politik/diplomati*.

### *Ekonomi*

Internationellt agerande under februari månad visar även på åtgärder vilka kan härledas till *R2P:s* rekommendationer kring *direkt preventiva åtgärder* inom *ekonomi*, i form av sanktionshot. Både EU och USA gick den 23 februari ut i media och förkunnade att man övervägde sanktionering mot Libyen om internationella påmaningar att stoppa våldsanvändning mot landets demonstranter ignorerades. Frankrikes president Nicolas Sarkozy, påtalade genom ett pressmeddelande även möjligheten för EU att bryta samtliga handelsrelationer med Libyen om det inomstatliga våldet fortskred.<sup>110</sup>

### *Internationell rätt och militär verksamhet*

Under februari månad påtalade EU att brott mot mänskligheten förekommer i Libyen, samt förkunnade att landets ledning skall hållas ansvariga, vilket kan innebära ICC påföljder.<sup>111</sup> Detta

<sup>105</sup> Voice of America/*Arab League: Violence against protesters must come to an end*/2011-02-21

<sup>106</sup> United Nations Security council/*Press statement on Libya*/2011-02-22

<sup>107</sup> Armytimes News/*U.S Condemns apppaling violence in Libya*/2011-02-22

<sup>108</sup> European Union/*Declaration by the High Representative Catherine Ashton on behalf of the EU on Libya*/2011-02-23

<sup>109</sup> BBC News/*Libya unrest: Cameron vows to rescue stranded Britons*/2011-02-23

<sup>110</sup> Armytimes News/*U.S., EU threaten Libya with sanctions*/2011-02-23

<sup>111</sup> European Union/*Declaration by the High Representative Catherine Ashton on behalf of the EU on Libya*/2011-02-23

identifieras som en åtgärd vilken väl överensstämmer med *R2P:s direkt preventiva åtgärder* inom *internationell rätt*. Vad gäller hot om militär intervention vilket enligt *R2P* även tillhör *direkt preventiva åtgärder*, förekom detta mot Libyen först efter implementering av Säkerhetsrådets Resolution 1970 (UNSCR 1970), vilken inom ramen för denna analys behandlas och kategoriseras till agerande överensstämmande med nästa fas inom *R2P:s* konflikthantering, *The Responsibility to React*. Således ses detta som ett avsteg från *R2P:s* rekommendationer.

## The Responsibility to React

*Responsibility to React* är den fas av konflikthantering då ord och uppmaningar skall ersättas av *reaktiva åtgärder*, i syfte att säkerställa humanitärt skydd inom den konfliktdrabbade staten eller regionen då preventiva medel förefallit verkningslösa.<sup>112</sup>

Sanktioner av olika slag skall enligt *R2P* verka inom detta stadium som tvingande medel. Dock påtalas inom *R2P* att resultatet av sanktionering ur ett historiskt perspektiv tenderat drabba civilbefolkningen (vilken man har för avsikt att skydda) hårdast. *R2P* föreslår därför riktlinjer för inom vilka områden dessa sanktioner bör aktualiseras, i syfte att nå maximal verkan mot de beslutsfattande individer man ämnar påverka. Sanktioner inom *militär verksamhet* vilka förespråkas handlar om olika former av vapenembargon mot staten eller regionen i fråga, där vapenhandel eller tillförsel av reservdelar till militär utrustning reduceras eller upphör.<sup>113</sup> Värt att nämna är att ett beslut om ett vapenembargo från FN:s Säkerhetsråd, EU eller OSSE utgör ett omedelbart, ovillkorligt hinder för svensk vapenexport enligt de riktlinjer vi inom Sverige har för transport av krigsmateriel. Detta gäller även övriga medlemsstater inom Europeiska Unionen.<sup>114</sup>

Sanktioner inom *ekonomi* bör enligt *R2P* riktas mot beslagtagande av en stats utländska tillgångar. Denna typ av sanktion kan även nyttjas mot enskilda individer i stats eller organisations ledning. Förbud av flygtrafik till eller från den berörda staten eller regionen ses även inom *R2P* som rekommenderade alternativ. Inom *politik/diplomati* återfinns möjligheten att dra tillbaka utposterade diplomater, samt att införa reseförbud för individer i statsledningen till utländska destinationer.<sup>115</sup>

Den första internationella *reaktiva åtgärden* vilken överensstämmer med rekommendationer inom *Responsibility to React*, genomfördes av USA redan den 25 februari 2011. USA valde då självständigt att mot Libyen implementera sanktionering inom *ekonomi* samt *politik/diplomati*. Då chartrat flyg evakuerat de sista amerikanska medborgarna från libyskt territorium stängdes den

---

<sup>112</sup> ICISS, 2001: 29-30

<sup>113</sup> IBID: 30

<sup>114</sup> Regeringskansliet/*Internationella vapenembargon/2008-11-28*

<sup>115</sup> ICISS, 2001: 30-31



amerikanska ambassaden i Tripoli. Barack Obama utfärdade sedan en verkställande order att frysa samtliga amerikanskt kontrollerade tillgångar för familjen Gaddafi och högt uppsatta beslutsfattare inom den libyska ledningen.<sup>116</sup>

Den 26 februari antog Säkerhetsrådet UNSCR 1970. Detta har inom analysen identifierats som den huvudsakliga omslagspunkten där internationella vädjanden och förmaningar mot Libyens ledning, ersätts av konkreta handlingar, med det uttalade syftet att säkerställa skyddet för den libyska befolkningen. Man har alltså övergett ett stadium av preventiva medel, för att istället nyttja *reaktiva åtgärder*. Agerandet från internationella aktörer har således förts till en nivå där det nu kan ställas i paritet mot *R2P:s* andra fas inom konflikthantering, *The Responsibility to React*.

Vad gäller *R2P:s* rekommendationer kring sanktionering för maximal verkan, återfinns inom analysen tydliga överensstämmanden inom ramen för UNSCR 1970:s direktiv. FN:s medlemsstater uppmanas att inom ramen för eget territorium omedelbart frysa finansiella resurser och ekonomiska tillgångar som kontrolleras direkt eller indirekt av Muammar Gaddafis familj samt högt uppsatta medarbetare inom den libyska ledningen. Gaddafi med familj och nära stående medarbetare utlyses även med ett reseförbud, och ett vapenembargo som hindrar import och export av vapenmateriel till och från Libyen träder i kraft.<sup>117</sup>

Kanadas Premiärminister Stephen Harper meddelade den 27 februari att man implementerat sanktioner i enlighet med UNSCR 1970, samt att Kanadas ekonomiska sanktioner även omfattar den libyska centralbanken.<sup>118</sup> Enligt Säkerhetsrådets uppmaning initierade EU sanktionering mot Libyen den 28 februari 2011. EU valde utöver UNSCR 1970:s direktiv även att frysa ekonomiska tillgångar för ytterligare 20 individer inom den libyska ledningen, vilka misstänktes vara involverade i beslutsfattningen kring auktoriserat våld mot libyska demonstranter.<sup>119</sup> Med denna bakgrund kan alltså konstateras att *reaktiva åtgärder* inom *ekonomi, politik/diplomati* samt *militär verksamhet* vidtogs i enlighet med rekommendationer inom *The Responsibility to React*.

*R2P* nämner vid sidan av sanktionering, uteslutande av stater ur ekonomiska samarbeten eller internationella organisationer som ett medel för att påverka en stats agerande inom *The Responsibility to React*.<sup>120</sup> Detta förekom 1 mars genom FN:s Generalförsamlings agerande, vilken beslutade att suspendera Libyen från organisationens Human Rights Council (HRC). Detta beslut grundade sig på överträdelser mot mänskliga rättigheter utagerade från Gaddafis styrkor mot landets

---

<sup>116</sup> NY Times/Middle East/U.S. imposes sanctions on Libya in wake of crackdown/2011-02-25

<sup>117</sup> Resolution 1970 (2011): 2-10

<sup>118</sup> CBC news/Canada imposes additional Libyan sanctions/2011-02-27

<sup>119</sup> Council of the European Union/Libya: EU imposes arms embargo and targeted sanctions/2011-02-28

<sup>120</sup> ICISS, 2001: 30-31

demonstranter under februari 2011.<sup>121</sup> Inom ramen för UNSCR 1970 ombads även åklagaren för ICC att inleda en utredning kring händelserna i Libyen med start från 15 februari.<sup>122</sup> En förfrågan vilken besvarades 3 mars, då ICC officiellt meddelade att organisationens åklagare Luis Moreno-Ocampo inlett utredning av fallet Libyen från och med händelser den 15 februari 2011.<sup>123</sup> Detta resulterade i slutet på juni i en arresteringsorder gällande Muammar Gaddafi, sonen Saif Al-Islam samt chefen för landets militära underrättelsetjänst Abdullah Al-Senussi för brott mot mänskligheten.<sup>124</sup> Detta identifieras till internationellt agerande inom *internationell rätt* vilket således kan härledas till *R2P*:s rekommendationer angående *reaktiva åtgärder* inom *The Responsibility to React*.

Under mars månad inleds även diskussioner kring alternativet att med militära medel intervensera i Libyen för att säkerställa humanitärt skydd. Det rapporterades i media att David Cameron och Barack Obama diskuterade möjligheten den 8 mars.<sup>125</sup> Även Nicolas Sarkozy påtalade möjligheten att genomföra luftoperationer mot Gaddafis styrkor den 11 mars.<sup>126</sup> Detta ses inom analysen som hot om militär intervention, en åtgärd vilken enligt *R2P* faller under *direkt preventiva åtgärder*, och bör nyttjas innan de *reaktiva åtgärderna* inom *The Responsibility to React* träder i kraft.<sup>127</sup> Dock visar analysen att hot om militär intervention i Libyen kom att nyttjas som ett kompletterande verktyg inom *reaktiva åtgärder* så som implementerandet av sanktioner, alltså i ett senare skede än vad som förespråkas inom *R2P*.

## Militär intervention

Enligt *R2P* skall alternativet att militärt intervensera i en stat ses som ett slutgiltigt alternativ inom *The Responsibility to React*, då både tidigare företagna *preventiva* samt *reaktiva åtgärder* visat sig otillräckliga.<sup>128</sup> Sex grundkriterier vilka skall uppfyllas för en militär intervention är sedan tidigare konstaterade som *Right Authority*, *Last Resort*, *Just Cause*, *Right Intention*, *Proportional Means* samt *Resonable Prospects*.<sup>129</sup>

---

<sup>121</sup> United Nations/General Assembly/GA suspends Libya from Human Rights Council/2011-03-01

<sup>122</sup> Resolution 1970 (2011): 2-10

<sup>123</sup> ICC Press releases/ICC Prosecutor to open investigation in Libya/2011-03-02

<sup>124</sup> ICC Press releases/Pre trial chamber I issues three warrants of arrest for Muammar Gaddafi, Saif- al Islam Gaddafi and Abdullah Al-Senussi/2011-06-27

<sup>125</sup> BBC News/Libya No fly zone a UN decision, says Hillary Clinton/2011-03-09

<sup>126</sup> The Guardian/Nicolas Sarkozy calls for air strikes on Libya if Gaddafi attacks civilians/2011-03-11

<sup>127</sup> ICISS, 2001: 24- 26

<sup>128</sup> IBID: 30-32

<sup>129</sup> IBID

### *Right Authority*

Säkerhetsrådet har inom FN huvudansvar för internationell fred och säkerhet.<sup>130</sup> I och med medlemskap, vilket innebär godkännande av FN stadgan, har samtliga medlemmar erkänt Säkerhetsrådets befogenhet att ta beslut vilka medlemsländerna tvingas följa. Detta skiljer sig från övriga organ inom FN som arbetar med råd och rekommendationer mot organisationens medlemsstater.<sup>131</sup> Inom ramen för *The Responsibility to React* betonas vikten av Säkerhetsrådets godkännande av militär intervention innan sådan kan genomföras. Då FN är en universellt erkänd organisation skapad bland annat för konflikthantering ses organisationens inblandning enligt *R2P* som nödvändig för att skapa legitimitet kring interventionen. Bortsett från artikel 51 gällande rätten till självförsvar, betraktas Säkerhetsrådet som den enda institution som på ett universellt plan kan besluta om våldsanvändning. Då Säkerhetsrådet beslutat om eller godkänt militär intervention förespråkas multinationella interventioner framför unilaterala ageranden. Syftet med detta är att undvika att enskilda nationers intressen styr agerandet inom ramen för den militära interventionsverksamheten.<sup>132</sup>

Den 17 mars antogs UNSCR 1973, vilken godkände FN:s medlemsländer att med militära medel intervensera i Libyen i syfte att säkerställa humanitärt skydd.<sup>133</sup> Den multinationella militära interventionen som sedan följde och leddes av NATO, baserade sig på de mandat som säkerhetsrådet specificerat inom ramen för UNSCR 1973.<sup>134</sup> Således kan konstateras att det i enlighet med *R2P*:s rekommendation var FN som genom dess Säkerhetsråd var auktoriserande institution för extern våldsanvändning mot Libyen 2011.

### *Last Resort*

Innan militär intervention kan övervägas skall samtliga tidigare nämnda icke-militära alternativ vara utforskade. Att med militära medel intervensera i en suverän stat skall enligt *R2P* alltid ses som ett sista alternativ. Dock behöver inte samtliga icke-militära åtgärder realiserats, då situationens art kan innebära att tiden inte räcker till, eller att det anses uppenbart att mindre extrema åtgärder inte har önskad inverkan på konflikten.<sup>135</sup>

Inom UNSCR 1973 konstaterades att resolutionen var ett resultat av Libyens oförmåga att följa de rekommendationer och åtgärder som vidtagits inom ramen för UNSCR 1970.<sup>136</sup> Efter att denna

---

<sup>130</sup> *Charter of the United Nations/Chapter 5*

<sup>131</sup> *UN/Security Council Members*

<sup>132</sup> *ICISS, 2001: 47-55*

<sup>133</sup> *Resolution 1973 (2011): 1-3*

<sup>134</sup> *NATO/Home/NATO and Libya/2012-03-28*

<sup>135</sup> *ICISS, 2001: 36-37*

<sup>136</sup> *Resolution 1973 (2011)*

analys tidigare behandlat *preventiva* samt *reaktiva* åtgärder kan konstateras att *direkt preventiva åtgärder* som hot om sanktioner inom *ekonomi, politisk/diplomatiska* påtryckningar samt hot om möjlighet till påföljder inom *internationell rätt* vidtagits. Även ett brett nyttjande av *reaktiva åtgärder* har i analysens tidigare skede identifierats i form av sanktionering inom *ekonomi, politik/diplomati* samt *militär verksamhet*. Vid sidan av detta uteslöts Libyen även ur HRC. Således visar analysen att en stor del av icke-militära åtgärder vilka förespråkas inom *R2P* faktiskt nyttjades innan beslutet om militär intervention genom UNSCR 1973 fattades.

### *Just Cause*

Detta kriterium handlar om att det skall finnas en berättigad anledning till den militära interventionen. Syftet skall vara att stoppa eller undvika minst en av följande två situationer:

*“large scale loss of life, actual or apprehended, with genocidal intent or not, which is the product either of deliberate state action, or state neglect or inability to act, or a failed state situation; or”*

*“large scale “ethnic cleansing,” actual or apprehended, whether carried out by killing, forced expulsion, acts of terror or rape.”<sup>137</sup>*

Tolkning av kriteriet folkmord skall ske mot FN:s folkmordskonvention från 1948.<sup>138</sup> Genevskonventionen med tillhörande protokoll ligger till grund för specifikation av vilka situationer och handlingar som klassas som etnisk rensning, brott mot mänskligheten samt krigets lagar. När det kommer till uttrycket ”large scale loss of life” handlar det dock om en bedömningsfråga. Vad gäller underlag för information om förluster av människoliv skall enligt *R2P* rapporter från universellt erkända ickestatliga organisationer, FN instanser (om dessa finns på plats) samt media nyttjas.<sup>139</sup>

UNSCR 1973 klargör intentionen som ”Protection of Civilians”<sup>140</sup>, samt refererar kring förlusten av människoliv i Libyen som ”Heavy civilian casualties”.<sup>141</sup> Vad som räknas som stora civila förluster, eller vilket inom *R2P*:s definition benämns som ”large scale loss of life”<sup>142</sup>, står ej att finna per definition inom UNSCR 1973. Inom denna analys tolkas detta som att FN:s Säkerhetsråd genomfört en bedömning med slutsatsen att förlusten av människoliv till följd av våldet i Libyen är att betrakta som stort. Vilka konkreta rapporter som inom UNSCR 1973 ligger till grund för antalet förlorade

<sup>137</sup> ICISS, 2001: 32

<sup>138</sup> UN Convention on the prevention and punishment of the crime of genocide

<sup>139</sup> ICISS, 2001: 32-35

<sup>140</sup> Resolution 1973 (2011): 3

<sup>141</sup> Resolution 1973 (2011): 1

<sup>142</sup> ICISS, 2001: 32

människoliv, har studierna kring UNSCR 1973 inte besvarat. Dock kan sägas att inom media under mars månad rapporterats att antalet offer för regimen våld i Libyen översteg 1000<sup>143</sup>, samt att över 100 000 människor drivits på flykt till angränsande nationer till följd av inomstatliga strider.<sup>144</sup>

### *Right Intention*

Intentionen med den militära interventionen skall enligt *R2P* vara humanitärt skydd. För att säkerställa detta så långt det är möjligt förespråkas multilateralt deltagande inom interventioner, framför militära interventioner som genomförs av enskilda nationer. För att skapa trovärdighet gällande intentionerna bör närliggande stater inom regionen där interventionen skall bedrivas konsulteras innan beslut om militär intervention fattas.<sup>145</sup>

Avsikten med auktorisering av våldsanvändande mot Libyen specificeras inom ramen för UNSCR 1973. Säkerhetsrådet godkänner FN:s medlemsstater att, efter samråd med säkerhetsrådet, nationellt eller genom internationella organisationer vidta alla nödvändiga åtgärder för att säkerställa skydd av den libyska civilbefolkningen, exkluderat ockupation libyskt territorium av utländska markstridskrafter. Säkerhetsrådet godkänner genom resolution 1973 även upprättandet av en flygförbudszon över Libyen för att skydda landets civilbefolkning. Detta innebär ett förbud för samtlig luftfart undantaget flygtrafik med rent humanitära syften. UNSCR 1973 innehåller vid sidan av detta även uppmaningar till FN:s medlemsländer till skärpt kontroll av transporter för att säkerställa att vapenembargot mot Libyen som fastslogs inom UNSCR 1970 efterlevs.<sup>146</sup>

Den militära intervention som sedan initierades den 19 mars, två dagar efter antagandet av UNSCR 1973, var multilateral. Den militära interventionen initierades i form av ageranden från huvudsakligen USA, Storbritannien och Frankrike.<sup>147</sup> NATO tog sedan över det totala ansvaret för den militära interventionen från och med 31 mars 2011.<sup>148</sup> Därefter deltog större delen av NATO:s 28 medlemsländer<sup>149</sup> samt även icke-NATO medlemmar så som Sverige<sup>150</sup>, Jordanien, Qatar och Förenade Arabemiraten.<sup>151</sup>

Vad gäller *R2P*:s rekommendation gällande konsultation av stater inom den aktuella region där militär intervention kan komma att äga rum, erhöll FN en officiell förfrågan från LAS att diskutera möjligheten till upprättandet av en flygförbudszon efter att förslaget om en sådan nått

---

<sup>143</sup> BBC News Africa/Libya Unrest: *Aid crisis grows on Tunisian border*/2011-03-01

<sup>144</sup> IBID

<sup>145</sup> ICISS, 2001: 35

<sup>146</sup> *Resolution 1973* (2011):1-3

<sup>147</sup> BBC News Africa/Libya: *US, UK and France attacks Gaddafi forces*/2011-03-20

<sup>148</sup> NATO/Home/*NATO and Libya*/2012-03-28

<sup>149</sup> BBC News/Africa/Libya: *Where do Nato countries stand*/2011-04-21

<sup>150</sup> Regeringskansliet/Pressmeddelande/2011-04-01

<sup>151</sup> The Guardian/*Arab states play limited role in battle against Gaddafi's regime*/2011-05-22

genomslagskraft i LAS omröstning 12 mars.<sup>152</sup> Även Gulf Cooperation Council (GCC) röstade inom organisationen för upprättandet av en flygförbudszon över Libyen 8 mars.<sup>153</sup> Båda dessa multinationella organisationer består av medlemmar med geografisk tillhörighet inom samma region som Libyen. Inom Säkerhetsrådets utfärdade mandat angående upprättande av flygförbudszon över Libyen, återfinns inom analysen även direktiv vilka tyder på betonandet av vidare konsultation av nationer med samma geografiska tillhörighet som staten där den militära interventionen planeras äga rum. Detta genom specificeringen kring flygförbuds zonen inom UNSCR 1973:

*”Authorizes Member States that have notified the Secretary-General and the Secretary-General of the League of Arab States, acting nationally or through regional organizations or arrangements, to take all necessary measures to enforce compliance with the ban on flights...”*<sup>154</sup>

Säkerhetsrådets antagande av UNSCR 1973 välkomnades även omgående av organisationen Organization of the Islamic Conference (OIC).<sup>155</sup>

### *Proportional Means*

Omfattningen och intensiteten på den militära interventionen skall enligt *R2P* hållas vid ett minimum av vad som är absolut nödvändigt. Medlen skall syfta till att nå det humanitära målet och inget mer.<sup>156</sup> Detta resonemang återspeglar etablerad allmän folkrätt/sedvanerätt. Proportionalitetsprincipen i sin renaste form vilken etablerats genom internationell sedvana, slår fast att en motreaktion skall vara proportionell mot det initiala angreppet samt att våld ej skall överstiga vad situationen kräver.<sup>157</sup>

NATO:s huvuduppgifter under OUP specificerades:

1. Säkerställa det rådande vapenembargot i syfte att motverka införsel av vapenmateriel och legosoldater i Libyen.
2. Upprätthålla en ”No Fly Zone” över libyskt luftrum i syfte att motverka möjligheten för Gaddafis styrkor att bomba Libyens civilbefolkning

---

<sup>152</sup> BBC News/*Arab League backs Libya No fly zone*/2011-03-13

<sup>153</sup> Arab news/*GCC votes for Libyan no fly zone*/2011-03-08

<sup>154</sup> *Resolution 1973* (2011) s. 3

<sup>155</sup> Organisation of Islamic cooperation/*News/Libya*/2011-03-19

<sup>156</sup> ICISS, 2001: 37

<sup>157</sup> Ove Bring et al., *Folkrätt för totalförsvaret- En handbok* (Stockholm, Norstedts Juridik AB, 2002): 29

### 3. Genomföra luft- och maritima operationer mot militära styrkor i Libyen vilka är involverade i attacker eller hotar att skada Libyens civilbefolkning.<sup>158</sup>

Detta återspeglar vad som specificerats inom ramen för UNSCR 1973, och NATO förkunnar under interventionens fortskridande att denna skall avslutas så fort säkerheten för Libyens civilbefolkning är återupprättad.<sup>159</sup> Dock förekom under sommarmånaderna 2011 flertalet anklagelser mot NATO att genom flyganfall slå mot mål vilka inte tillhörde Gaddafis styrkor. Gaddafis regering anklagade under denna tid NATO för att maskera politisk vilja till ett maktskifte i Libyen med humanitärt skydd.<sup>160</sup> Efter avslutad militär intervention har frågan om minimalt nyttjande av våld lyfts fram, och HRW har konstaterat att 72 civila Libyer dödades till följd av NATO koordinerade attacker. NATO anser sig dock vidtagit alla resonabla försiktighetsåtgärder, inom ramen för en mycket komplex militär intervention vilken alltid medför risker.<sup>161</sup> Både organisationen Amnesty International samt Ryssland har dock kritiserat NATO för bristande utredning kring de civila skador dess agerande frambringat i Libyen.<sup>162</sup> Kriteriet *Proportional Means* identifieras därför som ett föremål för vidare diskussion angående huruvida man uppfyllde detta enligt *R2P*:s riktlinjer inom ramen för den libyska interventionen 2011.

#### *Resonable Prospects*

Även om en militär intervention anses rättfärdig enligt kriterier så som *Right Authority*, *Last Resort*, *Just Cause*, *Right Intention* samt *Proportional Means*, kan enligt *R2P* möjligheterna att genomföra en sådan begränsas på grund av troliga utsikter/resultat. För att intervensera på ett militärt plan måste det anses finnas en realistisk chans att ingripandet kan skapa humanitärt skydd. Är det sannolikt att interventionen kommer resultera i utvecklandet av en konflikt i större skala eller en ny konflikt, med ökat humanitärt lidande till följd, skall militär intervention inte genomföras. Detta kan i praktiken innebära att en militär intervention riktad mot en militärt resursstark stat inte är möjlig. Genomförande av en militär intervention mot exempelvis någon av de permanenta medlemmarna av FN:s säkerhetsråd skulle således vara svår att få till stånd, med tanke på de militära resurser dessa länder besitter.<sup>163</sup>

Vad gäller detta kriterium kan konstateras att en militär allians som NATO med 28 medlemsländer, där ibland USA, Storbritannien och Frankrike<sup>164</sup>, besitter betydligt mer omfattande militära resurser

---

<sup>158</sup> NATO/Home/*NATO and Libya*/2012-03-28

<sup>159</sup> IBID

<sup>160</sup> BBC News/*What really happened in Libya's Zlitan?*/2011-08-11

<sup>161</sup> The Guardian/*Nato killed 72 civilians in Libya air strikes, says Human Rights Watch*/2012-14-05

<sup>162</sup> Reuters/*Nato failed to investigate Libyan civilian deaths: Amnesty*/2012-03-19

<sup>163</sup> ICISS,2001: 37

<sup>164</sup> Nato/Home/*Member countries*/2009-03-10

än landet Libyen med omkring 6,4 miljoner invånare.<sup>165</sup> Även om den libyska vapenarsenalen under Gaddafis ledning uppskattades av amerikanska Center for Strategic and International Studies till förhållandevis stor till antalet stridsvagnar och flygplan, ansågs stridsdugligheten för landets vapensystem och personal 2011 som exceptionellt låg.<sup>166</sup> Vad gäller bedömningen av huruvida en militär intervention kan komma att påverka risken av förlust av civila människoliv i Libyen, är uppfattningen inom denna analys att det mellan raderna inom UNSCR 1973 står att finna budskapet att våldsanvändning mot Libyen ses som det enskilt återstående redskapet för att undvika ytterligare eskalering av den libyska krisen, med än större civila förluster till följd.<sup>167</sup> Således förefaller detta överensstämmande med vad som inom *R2P* klassas som uppfyllande av *Reasonable Prospects*.

## The Responsibility to Rebuild

Då en militär intervention, enligt tidigare konstaterade kriterier genomförts, medföljer enligt *R2P* ett ansvar på längre sikt. Den intervenerande styrkans uppgift om att säkerställa humanitärt skydd får en ny betydelse. Vid kriser och konflikter där folkmord och etnisk rensning förekommit finns risken att den tidigare förtryckta folkgruppen genomför hämndaktioner eller rent av omvänd etnisk rensning mot de folkgrupper som tidigare utövade förtryck. Grundläggande säkerhet skall gälla hela statens befolkning, oavsett aktioner och handlingar som begåtts i tidigare skeden av konflikten.<sup>168</sup> FN tillsammans med de intervenerande staterna bär enligt *R2P* således ett ansvar att inte bara agera *preventivt* och *reaktivt*, utan även att aktivt delta i ett återuppbyggnadsskede som tar vid efter den militära interventionen. Detta *återuppbyggnadsansvar* syftar till att skapa en varaktig stabilitet och säkerhet. Faller de intervenerande aktörernas ansvarstagande i återuppbyggnadsfasen föreligger enligt *R2P* överhängande risk att konflikten som framkallade interventionen åter tar vid.<sup>169</sup>

Efter att FN erkänt NTC som ny tillfällig förvaltare av staten Libyen den 16 september<sup>170</sup>, inleddes arbete vilket inom analysen kategoriseras till vad *R2P* rekommenderar inom *The Responsibility to Rebuild*. UNSCR 2009, vilken antogs den 16 september och innebar beslut om att skicka UNSMIL till Libyen för understöd i återupprättandet av stabilitet och säkerhet<sup>171</sup>, ses som ett tecken på det återuppbyggnadsstöd vilket inom *R2P* efterfrågas genom *The Responsibility to Rebuild*.

---

<sup>165</sup> BBC News/*Libya Profile*/2012-05-22

<sup>166</sup> USA Today/*US in talks to help rebuild Libyan military*/2011-07-12

<sup>167</sup> *Resolution 1973* (2011)

<sup>168</sup> ICISS, 2001: 40-41

<sup>169</sup> ICISS, 2001: 39

<sup>170</sup> United Nations/General assembly/*GA seats NTC of Libya as countries representative*/2011-09-16

<sup>171</sup> *Resolution 2009* (2011)



Vad gäller konfliktstatens militära apparatur skall arbetet inom *The Responsibility to Rebuild* enligt *R2P* riktas mot avväpning, demobilisering samt återintegrering av statens säkerhetsstyrkor.<sup>172</sup>

Efter antagandet av UNSCR 2016 angående upphörande av våldsmandaten givna inom ramen för UNSCR 1973, samt NATOS beslut att avsluta interventionen den 31 oktober, antogs den 31 oktober även UNSCR 2017. Resolutionen syftade till att motverka spridning av vapensystem inom och utom Libyens gränser till följd av landets maktskifte. NTC uppmanas inom UNSCR 2017 att vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa omhändertagande av handburna luftvärnssystem och övrig vapenmateriel inom Libyen. Även angränsande stater gavs samma uppmaning till följd av situationen i Libyen.<sup>173</sup> Detta agerande stämmer således överens med *R2P*:s förespråkade *återuppbyggnadsansvar* gällande avväpning. Den 2 december beslutades genom UNSCR 2022 även att UNSMIL: s mandat skulle omfattas av understöd till NTC i arbetet för att undvika spridning av vapensystem, samt att missionsstyrkans mandat för att verka inom Libyen förlängdes till och med 16 mars 2012.<sup>174</sup> Den 7 december inledde även USA förhandlingar med Libyen angående understöd i återuppbyggnaden av Libyens militära styrkor.<sup>175</sup>

Då den intervenerande styrkan är sänd för att skydda mot överträdelser av mänskliga rättigheter, krävs enligt *R2P* vid sidan av den internationella brottmålsdomstolen ett rättssystem på nationell nivå för att lagföra individers juridiska överträdelser inom interventionsområdet. Utan detta skapas inte bara friktioner i arbetet för den intervenerande styrkan, trovärdigheten i hela interventionsarbetet riskerar att falla såväl nationellt som internationellt. Vad som förespråkas i dessa situationer är olika typer av så kallade ”justice packages”.<sup>176</sup> Dessa är framtagna av icke-statliga organisationer (NGO:s) och är ämnade att nyttjas i situationer då det inte finns funktionella rättsväsenden i de områden där interventionen äger rum, och genom dessa kan den intervenerande styrkan ges möjlighet att gripa individer som begår brott inom operationsområdet. På längre sikt kan de intervenerande staterna tillsammans med FN behöva understöda processen gällande återvändande flyktingar, återtaganderätt av egendom samt diskriminering inom rätten till arbete vid återuppbyggnad av staten och dess funktioner.<sup>177</sup>

Den 29 november uppgav FN att uppskattningsvis 7000 människor satt fängslade under NTC:s ledning utan möjlighet till att rättslig prövning. Större delen av dessa bedömdes vara legsoldater, vilka anställdes av Gaddafis regim under årets tidigare stridigheter. FN meddelade i november att man inlett arbete tillsammans med NTC för att undvika övergrepp samt verka för juridisk prövning

---

<sup>172</sup> ICISS, 2001: 41

<sup>173</sup> *Resolution 2017* (2011)

<sup>174</sup> *Resolution 2022* (2011)

<sup>175</sup> USA Today/US in talks to help rebuild Libyan military/2011-07-12

<sup>176</sup> ICISS, 2001: 42

<sup>177</sup> ICISS, 2001: 41-43

för de fångslände, men att mycket arbete återstod för att nå detta mål.<sup>178</sup> Studierna kring denna analys har ej funnit tecken på implementering av NGO konstruerade ”justice packages” i Libyen under senare delen av 2011, vilka förespråkas inom *R2P*. Dock valde EU den 15 december att sätta in ett libyskt stödprogram värt 10 miljoner Euro. Detta program omfattade bidrag för utveckling inom ”Public administration and Capacity building”, ”Education” samt ett ”Civil Society Program”<sup>179</sup> i syfte att understöda återuppbyggnadsarbetet i landet, vilket delvis gällde understöd i utvecklandet av landets juridiska system. Vad gäller det långsiktiga arbetet för understöd av återvändande flyktingar till Libyen begränsas förmågan till svar inom denna analys då den är avgränsad till och med december 2011. FN har uppskattat att omkring 660 000 libyer flydde från landet under konflikten 2011, och FN:s flyktingorgan (UNHCR) har utarbetat en plan för understöd av återvändande flyktingar, vilken sträcker sig från januari 2012 till december 2013.<sup>180</sup> Tiden kommer således få utvisa detta arbetes uppföljande och resultat.

Den drabbade statens möjlighet till ekonomisk utveckling och tillväxt är enligt *R2P* av yttersta vikt, och ses som ett av de intervenerande staternas viktigaste ansvarsområden under *The Responsibility to Rebuild*.<sup>181</sup> Sanktioner som eventuellt nyttjats under interventionen skall således lyftas så fort det anses möjligt, efter att interventionsstyrkan återskapat stabilitet. Ofta kan även nya val behöva understöd alternativt övervakas av interventionsstyrkan eller FN.<sup>182</sup>

Denna rekommendation inom *The Responsibility to Rebuild* återspeglas genom UNSCR 2009 vilken antogs 16 september. Resolutionen beslutade vid sidan av upprättandet av den tidigare nämnda politiska missionsstyrkan UNSMIL, även om lättnader i vissa av de sanktioner som vidtagits mot Libyen inom UNSCR 1970 samt UNSCR 1973. Syftet med detta specificerades även just till att underlätta återuppbyggnad av landet.<sup>183</sup> Fortsatt lättande av sanktionering förekom sedan den 18 december, då FN valde att helt lyfta sanktioneringen mot Libyens centralbank samt utländska investeringsbanker.<sup>184</sup> Storbritanniens utrikesminister William Hague betonade vikten av detta agerande från FN:

*"It means that Libya's government will now have full access to the significant funds needed to help rebuild the country, to underpin stability and to ensure that Libyans can make the transactions that are essential to everyday life"*<sup>185</sup>

---

<sup>178</sup> BBC News/*Libya ex-rebels still hold 7000 prisoners says UN*/2011-11-29

<sup>179</sup> EU Neighbourhood info centre/ *News*/2011-12-15

<sup>180</sup> UN Refugee Agency/*Libya* (2012-2013)

<sup>181</sup> ICISS, 2001: 42-45

<sup>182</sup> IBID: 42-45

<sup>183</sup> *Resolution 2009* (2011)

<sup>184</sup> BBC News/*UN lifts sanctions on Libya's key banks*/2011-12-17

<sup>185</sup> IBID

Den 19 maj 2012, i dagarna då denna analys fullbordades, anordnades lokala val i den libyska staden Benghazi där demonstrationerna mot Gaddafi startade, vidare väntas nationella val hållas i juni månad. Dock skall nämnas att läget i Libyen fortfarande är spänt, och i landets östra delar har det förekommit flertalet missförtroendeförklaringar mot NTC:s ledning av landet sedan den militära interventionen avslutades.<sup>186</sup>

## Slutsatser och Diskussion

Vad gäller analysens resultat innan demonstrationerna i Libyen utbröt, återfinns delvis internationellt agerande vilket överensstämmer med de rekommenderade åtgärder som förespråkas inom *R2P*:s första stadium *The Responsibility to Prevent*, och dess förespråkade *långsiktiga preventionsarbete*. Till detta identifieras beviljande av medlemskap inom FN 1955, samt Generalsekreterarens uppmaningar vid LAS årliga möte 2010 till stärkt samarbete mellan LAS och FN, samt uppmaningen att vidareutveckla arbetet för kvinnors rättigheter inom arabiska stater. Ekonomiskt samarbete vilket inom *R2P* förespråkas inom *långsiktigt preventionsarbete* förklaras inom analysen ha förekommit i form av betydande handelsutbyten med EU samt pågående förhandlingar kring ett frihandelsavtal, vilka dock kom att frysas då oroligheter inom libyska gränser utbröt.

Dock visar analysen även på brister i det internationella agerandet då det ställs mot *R2P*:s rekommendationer angående *långsiktigt preventionsarbete*. I arbetets inledande studie av *R2P*, konstateras att stöd och utvecklingsarbete förespråkas med länder inom vilka befolkningens lika behandling och förutsättningar är bristfälliga. Fallstudien visar sedan att Libyen är ett land vars befolkning levt under förtryck, där tvingad politisk skolning samt förbud mot upprättande av politiska partier förekommit tillsammans med kraftig mediarestriktion, samt att uttalade kritiker av Gaddafis ledning frihetsberövats eller avrättats. Trots detta återfanns under analysen bortsett från medlemskap inom FN, inga konkreta tecken på större stöd eller utvecklingsarbete riktat mot att främja folkets rättigheter inom Libyens gränser. Dock finns rapporter som visar på att länder inom EU, framförallt Italien, Storbritannien samt Frankrike exporterade vapenmateriel till Libyen värderat till över 400 miljoner Euro under 2008-2009. Mycket längre från *R2P*:s förespråkade konflikthantering är svårt att nå.<sup>187</sup>

---

<sup>186</sup> BBC/News/Libyan voters head to the polls in Benghazi local elections/2012-05-19

<sup>187</sup> The Guardian/News/EU arms export to Libya/Data summary/2011-03-01

Efter utbrottet av demonstrationer i Libyen visar analysen, efter studier av öppna dokument, uttalanden samt pressmeddelanden på ett tydligt överensstämmande mellan internationell respons och den konflikthantering som förespråkas inom *R2P* så som *direkt preventiva åtgärder*.

Efter rapporter från media samt HRW om en potentiell konflikt under utveckling kontaktades Gaddafi personligen av FN:s Generalsekreterare den 21 februari. Den libyska regeringens agerande fördömdes av organisationerna LAS, EU, FN, samt högt uppsatta nationella politiska aktörer. Länder inom EU samt USA hotade under februari även med sanktionering mot Libyen samt påtalade möjligheten att det inomstatliga våldet kan komma att dömas av ICC som brott mot mänskligheten. Således ses det internationella agerandet överensstämma väl med vad som inom *R2P* förespråkas som *direkt preventiva åtgärder* inom *Politik/diplomati*, *Ekonomi* samt *Internationell rätt*. Medel inom *Militär verksamhet* så som hot om militär intervention tillhör även rekommenderade åtgärder från *R2P* inom direkt prevention. Detta kom att nyttjas, men först tillsammans med internationella ageranden som ses överensstämma med *R2P*:s andra konflikthanteringsfas, *The Responsibility to React*. Hot om militär intervention nyttjades således i ett senare skede än vad som förespråkas inom *R2P*.

Då den libyska konflikten fortskred trots internationella ageranden vilka överensstämmer med *direkt preventiva åtgärder* inom *R2P*, visar analysen att detta bemöttes med åtgärder vilka även till stor del överensstämmer med vad som inom *R2P* rekommenderas inom konflikthanterings andra fas, *The Responsibility to React*.

Detta genom enskilt beslut om sanktionering initialt från USA, där efter från FN genom UNSCR 1970. Även målen för internationellt implementerade sanktioner stämmer väl överens med de direktiv för sanktionering, vilka förespråkas som *reaktiva åtgärder*. Libyen uteslöts ur HRC i början av mars, vilket identifieras som överensstämmande med *R2P*:s rekommendation angående uteslutandet av stater ur internationella organisationer i syfte att stoppa oönskat agerande. Säkerhetsrådets förfrågan inom UNSCR 1970 till ICC att inleda utredning av brott mot mänskligheten i Libyen, står även att finna som rekommenderad *reaktiv åtgärd* inom *internationell rätt*.

Under arbetes inledande studie av *R2P*, presenterades *Right Authority*, *Last Resort*, *Just Cause*, *Right Intention*, *Proportional Means* samt *Resonable Prospects* som sex grundkriterier, vilka samtliga skall vara uppfyllda för initierande av militär intervention för humanitärt skydd. Under analysen konstateras sedan att *Right Authority*, *Last Resort*, *Just Cause*, *Right Intention* samt *Resonable Prospects* förefaller uppfyllda enligt direktiv inom *R2P*. Vad gäller kriteriet *Proportional*

*Means* visar analysen tvetydighet, samt att djupare studier krävs för att kunna dra generella slutsatser kring huruvida minimalt våld nyttjades under den militära interventionen.

*R2P* förespråkar efter genomförd militär intervention ett *återuppbyggnadsansvar* inom *The Responsibility to Rebuild*. Vad gäller detta konstateras att FN i enlighet med *R2P*:s rekommendationer successivt genomförde lättnader kring den ekonomiska sanktionering som tidigare under året vidtagits mot landet. Analysen visar även att FN utsände en politisk missionsstyrka med syftet att understöda det libyska övergångsrådet NTC i arbetet att återupprätta säkerhet och stabilitet i landet samt motverka vapenspridning inom och utom Libyens gränser, vilket stämmer väl överens med *R2P*:s rekommenderade arbete för avvärjning och demobilisering efter genomförd militär intervention.

USA, vilka deltog inom ramen för den militära interventionen inledde även i slutet av 2011 förhandlingar angående understöd i arbetet att återutveckla nationella militära libyska styrkor vilket förespråkas inom *The Responsibility to Rebuild*. I analysen identifieras även att FN under hösten 2011 tillsammans med libyska myndigheter inledde arbete för att understödja möjligheten till rättslig prövning för de fångar som fängslats under interventionen, samt att EU implementerat ett stödprogram för att främja återuppbyggnaden av landet och dess primära funktioner. Tillsammans med dessa åtgärder utarbetades under 2011 en plan för UNHCR att under 2012-2013 understödja återvändande flyktingar. Slutsatsen angående agerandet efter avslutad intervention visar således på att internationella ageranden gentemot Libyen efter avslutad militär intervention till och med den 31 dec 2011, till stor del överensstämmer med förespråkat *återuppbyggnadsansvar* inom *The Responsibility to Rebuild*.

Sammanfattningsvis visar slutsatserna att internationella ageranden delvis överensstämde med *R2P*:s rekommendationer innan demonstrationerna utbröt i Libyen. Dock förekom vapenhandel mellan EU stater och Libyen, vilket ses som ett mycket tydligt avsteg från *R2P*:s rekommendationer kring interaktion med instabila stater. Gemensamt utvecklingsarbete mellan stater för att främja lika behandling och rättigheter förekom ej heller i större utsträckning. Detta begränsade internationella engagemang för mellanstatligt utvecklingsarbete förefaller överensstämma med pluralistiska perspektiv på interaktionen mellan stater på den internationella arenan, där respekt av staters självbestämmanderätt genom suveränitet samt normen om icke-intervention betonas. Detta motiveras inom pluralismen med uppfattningen om att rättfärdigt beteende inom en stat skiljer sig internationellt sett på grund av rådande kulturella skillnader i världen.<sup>188</sup> Externa försök att påverka

---

<sup>188</sup> Wheeler, 2000: 11, 28- 29

hur en stats inrikespolitiska ageranden skulle således föra med sig mer problematik än nytta enligt pluralismen.

Dock skedde efter utbrottet av demonstrationer vilka besvarats med våld i Libyen, ett tydligt skifte i agerandet från FN, dess medlemsländer samt internationella organisationer, som där efter till stor del överensstämmer med konflikthanteringen som förespråkas inom *R2P*, och även återspeglar etablerad teori inom den engelska skolans solidarism. En internationell samhällsuppfattning där var stat inte enbart ses som moraliskt förpliktigad att se efter säkerheten för den egna befolkningen, utan som en vakande kraft för mänskliga rättigheter över hela världen.<sup>189</sup> Vidare specificeras inom solidarism hur man inom denna teori förhåller sig till normen om icke-intervention, vilken i mångt och mycket förespråkas inom den interventionskritiska pluralismen.<sup>190</sup>

*”States that massively violate human rights should forfeit their right to be treated as legitimate sovereigns, thereby morally entitling other states to use force to stop the oppression”*<sup>191</sup>

Inom realismen förekommer argumentet att stater med egen säkerhet i fokus, kontinuerligt söker möjligheten att underminera andra staters makt, i syfte att erhålla ökat eget inflytande.<sup>192</sup> Således ses intervention inom realismen inte som något mer än den enskilda statens jakt på nationella intressen förklätt med moraliska motiv.<sup>193</sup>

Förespråkare av realism kommer alltid att kunna argumentera för att de länder som deltog vid interventionen i Libyen gjorde detta med huvudsakligen nationella intressen, vid sidan av det officiellt uttalade humanitära syftet. Inom *R2P* ser man dock inte detta som enbart begränsande då det kommer till interventioner. Man framhåller istället vikten av att deltagande nationer på ett nationellt politiskt eller ekonomiskt plan kan motivera interventionsdeltagandet, då interventioner till sin natur alltid medför kostnader och risker för deltagande nationer.<sup>194</sup>

Ytterligare invändningar mot intervenering förekommer inom pluralismen. En pluralist menar på att då internationell konsensus och tydlig praxis saknas för interventioner, leder detta till att intervenerande nationer baserar eget agerande på nationella moraliska principer, vilket

---

<sup>189</sup> IBID: 11-12

<sup>190</sup> IBID : 11

<sup>191</sup> IBID : 12

<sup>192</sup> Brown, et al., 2009: 107

<sup>193</sup> IBID :240

<sup>194</sup> ICISS, 2001: 52

underminerar den internationella ordningen grundad på suveränitet och normen om icke-intervention.<sup>195</sup>

Mot detta argument kan sägas att *R2P*:s syfte är att söka skapa just internationell konsensus kring möjligheten till intervention med humanitära syften.<sup>196</sup> Inom ramen för detta arbetes studie av *R2P*, återfinns även tydliga riktlinjer och rekommendationer för hur ageranden kring intervenering med humanitära syften bör ske, samt hur beslut om militär intervention skall fattas och aktualiseras.

*R2P* är i dagsläget visserligen inte fullt godkänd inom FN, och mandatet inom UNSCR 1970 samt UNSCR 1973 syftar till de av FN antagna *paragraferna 138* samt *139* (se tidigare under *The Responsibility to Protect och FN*). Dock förefaller agerandet inom ramen för interventionen i Libyen utöver dessa paragrafers direktiv, i stor omfattning ta hänsyn till vad som förespråkas inom *The Responsibility to Protect*, framför normen om icke-intervention. Detta behöver inte nödvändigtvis betyda att normen om icke-intervention förlorat sin genomslagskraft. Men om ett nytt förhållningssätt visar sig vinna tillräckligt brett stöd av aktörer inom den verksamma arenan, finns goda möjligheter att detta på sikt kan komma att ersätta tidigare normer och antas som ny vedertagen praxis.<sup>197</sup>

## Förslag till fortsatt forskning

Denna uppsats har på ett generellt plan sökt finna överensstämmandet mellan internationellt agerande mot Libyen och förespråkad konflikthantering inom *The Responsibility to Protect*. Förslagsvis skulle liknande studier och analys av internationellt agerande även kunna tillämpas mot annan intervention, förslagsvis genomförd efter 2001 då *The Responsibility to Protect* publicerades. Detta för att kunna dra vidare slutsatser kring nyttjandet av *R2P* inom interventionsverksamhet.

Innan beslut om militär intervention kan verkställas skall enligt *R2P* de sex grundkriterierna *Right Authority*, *Last Resort*, *Just Cause*, *Right Intention*, *Proportional Means* samt *Resonable Prospects* vara uppfyllda. Något eller några av dessa kriterier skulle under vidare forskning med fördel även kunna agera mål för en mer djupgående analys när det gäller interventionen i Libyen 2011.

---

<sup>195</sup> Wheeler, 2000: 29

<sup>196</sup> ICISS, 2001: VII- VIII

<sup>197</sup> Wheeler, 2000: 5

## Käll- och Litteraturförteckning

### Tryckt media;

Wheeler, Nicholas J, *Saving Strangers- Humanitarian Intervention in International Society* (New York, Oxford University Press Inc, 2000)

Brown, Chris et al., *Understanding International Relations*, Forth Edition (Hamshire, Palgrave Macmillan, 2009)

Engdahl, Ola, et al., *Responsibility to Protect -folkrättsliga perspektiv* (Stockholm, Försvarshögskolan och redaktörerna, 2007)

Denscombe, Martyn, Översättning, Larsson, Per, *Forskningshandboken –För småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*, Andra upplagan (Lund, Studentlitteratur AB, 2009)

Evans, Gareth, *The Responsibility to Protect – Ending mass atrocity crimes once and for all* (Washington, D.C, The Brookings Institution, 2008)

Bring, Ove, et al., *Folkrätt för totalförsvaret- En handbok* (Stockholm, Norstedts Juridik AB, 2002)

Bjered, Ulf, et al., *Varför vetenskap? – Om vikten av problem och teori i forskningsprocessen* (Lund, Studentlitteratur AB, 2002)

### ICISS;

ICISS, *The Responsibility to Protect – Report on the International Commission on Intervention and State Sovereignty* (Ottawa, International Development Research Centre, 2001), besökt 20 maj

<http://responsibilitytoprotect.org/ICISS%20Report.pdf>

### FN;

*Charter of the United Nations/Chapter 1/Article 2(7)*, besökt 15 maj

<http://www.un.org/en/documents/charter/chapter1.shtml>

*Charter of the United Nation/ Chapter 5*/besökt 12 april

<http://www.un.org/en/documents/charter/chapter5.shtml>

*Charter of the United Nations/Chapter 7*/besökt 15 maj

<http://www.un.org/en/documents/charter/chapter7.shtml>



*Charter of the United Nation/Chapter 9 /Article 55/*besökt 25 april

<http://www.un.org/en/documents/charter/chapter9.shtml>

United Nations/Security Council/*Resolution/1970* (2011), besökt 4 maj.

<http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N11/245/58/PDF/N1124558.pdf?OpenElement>

United Nations/Security Council/*Resolution/1973* (2011), besökt 2 maj

<http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N11/268/39/PDF/N1126839.pdf?OpenElement>

United Nations/Security Council/*Resolution/2009* (2011), besökt 6 maj

<http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N11/502/44/PDF/N1150244.pdf?OpenElement>

United Nations/Security Council/*Resolution/2016* (2011), besökt 8 maj

<http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N11/567/10/PDF/N1156710.pdf?OpenElement>

United Nations/Security Council/*Resolution/2017* (2011), besökt 8 maj

<http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N11/573/33/PDF/N1157333.pdf?OpenElement>

United Nations/Security Council/*Resolution/2022* (2011), besökt 8 maj

<http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N11/620/28/PDF/N1162028.pdf?OpenElement>

*Millennium Report of the Secretary-General of the United Nations/Chapter 4/Freedom of Fear/*besökt 20 maj <http://www.un.org/millennium/sg/report/full.htm>

*Universal Declaration of Human Rights/*besökt 14 maj

<http://www.un.org/en/documents/udhr/>

*UN Convention on the prevention and punishment of the crime of genocide/*besökt 12 maj

<http://untreaty.un.org/cod/avl/ha/cppcg/cppcg.html>

UN/*Security Council Members/*besökt 12 april

<http://www.un.org/sc/members.asp>

*UN Convention on the prevention and punishment of the crime of genocide/*besökt 12 maj

<http://untreaty.un.org/cod/avl/ha/cppcg/cppcg.html>

United Nations/General Assembly/*60/1/ 2005 World Summit Outcome/2005-10-24/*besökt 16 maj

<http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N05/487/60/PDF/N0548760.pdf?OpenElement>

United Nations/General Assembly/*GA suspends Libya from Human Rights Council/2011-03-01/*

besökt 3 maj <http://www.un.org/News/Press/docs/2011/ga11050.doc.htm>

United Nations Security council/*Press statement on Libya/201-02-22/*besökt 16 maj

<http://www.un.org/News/Press/docs//2011/sc10180.doc.htm>

Secretary-General Ban Ki-moon/*Adress to the Summit of the League of Arab states/2010-03-27/*

besökt 9 maj <http://www.un.org/sg/statements/index.asp?nid=4458>

Libya at the UN/*Libyan Mission/*besökt 9 maj

<http://www.libyanmission-un.org/facts>

United Nations/UN at a glance/besökt 9 maj

<http://www.un.org/en/aboutun/index.shtml>

United Nations/*2005 world summit/2005/*besökt 10 maj

<http://www.un.org/summit2005/>

United Nations/Security Council/Department of public information/*2011-03-17/*besökt 8 maj

<http://www.un.org/News/Press/docs/2011/sc10200.doc.htm>

United Nations/General Assembly/Department of public information/*2011-09-16/*besökt 8 maj

<http://www.un.org/News/Press/docs/2011/ga11137.doc.htm>

UN News Centre/S-G Ban Ki-moon UNHQ/*Statement on Libya/2011-03-17/*besökt 4 maj

[http://www.un.org/apps/news/infocus/sgspeeches/search\\_full.asp?statID=1112](http://www.un.org/apps/news/infocus/sgspeeches/search_full.asp?statID=1112)

United Nations/General assembly/*GA seats NTC of Libya as countries representative/2011-09-16/*

besökt 6 maj <http://www.un.org/News/Press/docs/2011/ga11137.doc.htm>

UN News Centre/S-G *opening remarks to the press on Libya/2011-02-21/*besökt 8 maj

[http://www.un.org/apps/news/infocus/sgspeeches/search\\_full.asp?statID=1074](http://www.un.org/apps/news/infocus/sgspeeches/search_full.asp?statID=1074)

UN News Centre/*Security Council imposes sanctions on Libyan authorities in bid to stem violent repression/2011-02-26/*besökt 4 maj

<http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=37633>

UN Refugee Agency/*Libya/*besökt 14 maj <http://www.unhcr.org/pages/49e485f36.html>

## **EU;**

EU Neighbourhood info centre/ News/*2011-12-15/*besökt 6 maj

<http://www.enpi-info.eu/medportal/news/latest/27475/Libya:-EU-adopts-%E2%82%AC10-million-package-for-education,-administration-and-civil-society>

European Commission/Bilateral relations/Libya/2011-08-22/besökt 9 maj

<http://ec.europa.eu/trade/creating-opportunities/bilateral-relations/countries/libya/>

Europeiska Unionens Råd/Uttalande/2011-03-11 11/besökt 3 maj

[http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms\\_data/docs/pressdata/sv/ec/119790.pdf](http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/sv/ec/119790.pdf)

European Union/*Declaration by the High Representative Catherine Ashton on behalf of the EU on Libya/2011-02-23/besökt 13 maj*

[http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms\\_data/docs/pressdata/en/cfsp/119453.pdf](http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/cfsp/119453.pdf)

Council of the European Union/*Libya: EU imposes arms embargo and targeted sanctions/2011-02-28/besökt 11 maj*

[http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms\\_data/docs/pressdata/EN/foraff/119524.pdf](http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/EN/foraff/119524.pdf)

## **BBC News online;**

*Libya Conflict Q&A/2011-10-20/besökt 9 maj*

<http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-14612570>

*Libya Profile/2012-05-22 /besökt 9 maj*

<http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-13755445>

*Second city Benghazi hit by violence/2011-02-16/besökt 10 maj*

<http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-12477275>

*Libya protests: 84 killed in growing unrest, says HRW/2011-02-19/besökt 11 maj*

<http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-12512536>

*1988: Jumbo jetcrashes onto Lockerbie/besökt 9 maj*

[http://news.bbc.co.uk/onthisday/hi/dates/stories/december/21/newsid\\_2539000/2539447.stm](http://news.bbc.co.uk/onthisday/hi/dates/stories/december/21/newsid_2539000/2539447.stm)

*Libya Unrest: Aid crisis grows on Tunisian border/2011-03-01/besökt 3 maj*

<http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-12606855>

*World cannot stand aside from Libya, says Cameron/2011-03-11/besökt 4 maj*

<http://www.bbc.co.uk/news/uk-12680280>

*Libya: US and EU say Muammar Gaddafi must go/2011-03-11/besökt 5 maj*

<http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-12711162>

*Libya: US, UK and France attacks Gaddafi forces/2011-03-20/besökt 4 maj*

<http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-12796972>

*Libya: Where do Nato countries stand/2011-04-21/besökt 4 maj*

<http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-13092451>

*US recognizes Libyan rebel TNC as legitimate authority/2011-07-15/besökt 6 maj*

<http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-14164517>

*UK expels Gaddafi diplomats and recognizes Libya rebels/2011-07-27/besökt 7 maj*

<http://www.bbc.co.uk/news/uk-politics-14306544>

*Libya's Col Gaddafi killed in crossfire, says NTC/2011-10-21/besökt 8 maj*

<http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-15397812>

*Nato to end mission on 31 October/2011-10-22/besökt 8 maj*

<http://www.bbc.co.uk/news/uk-15413239>

*Libya unrest: Cameron vows to rescue stranded Britons/2011-02-23/besökt 17 maj*

<http://www.bbc.co.uk/news/uk-politics-12550318>

*Libya No fly zone a UN decision, says Hillary Clinton/2011-03-09/besökt 4 maj*

<http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-12683952>

*Arab League backs Libya No fly zone/2011-03-13/besökt 8 maj*

<http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-12725534>

*What really happened in Libya's Zlitan?/2011-08-11/besökt 10 maj*

<http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-14486170>

*Libya ex-rebels still hold 7000 prisoners says UN/2011-11-29/besökt 11 maj*

<http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-15932105>

*UN lifts sanctions on Libya's key banks/2011-12-17/besökt 12 maj*

<http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-16228845>

*Libyan voters head to the polls in Benghazi local elections/2012-05-19/besökt 24 maj*

<http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-18135035>

## Övriga internetkällor;

International Development Research Centre/Publications/*The Responsibility to Protect*/besökt 19 maj

<http://www.idrc.ca/EN/Resources/Publications/Pages/IDRCBookDetails.aspx?PublicationID=240>

The Economist /Print edition/*Two Concepts of Sovereignty*(1999)/node/324795/besökt 4 maj

<http://www.economist.com/node/324795>

The Guardian/News/EU arms export to Libya/Data summary/2011-03-01/besökt 23 maj

<http://www.guardian.co.uk/news/datablog/2011/mar/01/eu-arms-exports-libya#data>

The Guardian/*Muammar Gaddafi condemns Tunisia uprising*/2011-01-16/besökt 10 maj

<http://www.guardian.co.uk/world/2011/jan/16/muammar-gaddafi-condemns-tunisia-uprising>

The Guardian/*Nicolas Sarkozy calls for air strikes on Libya if Gaddafi attacks civilians*/2011-03-11/besökt 3 maj

<http://www.guardian.co.uk/world/2011/mar/11/nicolas-sarkozy-libya-air-strikes>

The Guardian/*Nato killed 72 civilians in Libya air strikes, says Human Rights Watch*/2012-14-05/

besökt 10 maj <http://www.guardian.co.uk/world/2012/may/14/nato-killed-72-libya-hrw>

The Guardian/*Arab states play limited role in battle against Muammar Gaddafi's regime*/2011-05-22/besökt 6 maj

<http://www.guardian.co.uk/world/2011/may/22/arab-states-battle-against-gaddafi>

The Guardian/*Libya protests: Massacres reported as Gaddafi imposes new blackout*/2011-02-18/

besökt 10 maj <http://www.guardian.co.uk/world/2011/feb/18/libya-protests-massacres-reported>

CNN World/*Libya's Zlitan becoming a front line city*/2011-07-25/besökt 6 maj

[http://articles.cnn.com/2011-07-25/world/libya.fighting\\_1\\_pro-gadhafi-government-minders-nato?\\_s=PM:WORLD](http://articles.cnn.com/2011-07-25/world/libya.fighting_1_pro-gadhafi-government-minders-nato?_s=PM:WORLD)

France 24/*Arab League recognizes Libya's NTC*/2011-08-25/besökt 6 maj

<http://www.france24.com/en/20110825-arab-league-recognises-libya-national-transitional-council>

NATO/Home/*NATO and Libya*/2012-03-28/besökt 5 maj

[http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics\\_71652.htm](http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_71652.htm)

Nato/Home/*Member countries*/2009-03-10/besökt 11 maj

[http://www.nato.int/cps/en/natolive/nato\\_countries.htm](http://www.nato.int/cps/en/natolive/nato_countries.htm)

NATO/Fact sheet/ *Operation Unified Protector*/besökt 5 maj

[http://www.nato.int/nato\\_static/assets/pdf/pdf\\_2011\\_03/201110325\\_110325-unified-protector-no-fly-zone.pdf](http://www.nato.int/nato_static/assets/pdf/pdf_2011_03/201110325_110325-unified-protector-no-fly-zone.pdf)

Aljazeera/*NTC declares Liberation of Libya*/2011-10-24/besökt 6 maj

<http://www.aljazeera.com/news/africa/2011/10/201110235316778897.html>

Regeringskansliet/Pressmeddelande/2011-04-01/besökt 4 maj

<http://www.regeringen.se/sb/d/14287/a/165523>

Regeringskansliet/*Internationella vapenembargon*/2008-11-28/besökt 27 april

<http://www.regeringen.se/sb/d/9230/a/116514>

League of Arab States online/members/besökt 9 maj

[http://www.arableagueonline.org/wps/portal/las\\_en/inner!/ut/p/c5/vZLLcoJAFES](http://www.arableagueonline.org/wps/portal/las_en/inner!/ut/p/c5/vZLLcoJAFES)

Voice of America/*Arab League: Violence against protesters must come to an end*/2011-02-21/besökt 13 maj

<http://www.voanews.com/english/news/Libyas-Gadhafi-Vows-to-Not-to-Leave-116663264.html>

Armytimes News/*U.S Condemns appalling violence in Libya*/2011-02-22/besökt 14 maj

<http://www.armytimes.com/news/2011/02/ap-us-condemns-appalling-violence-in-libya-022211/>

Armytimes News/*U.S., EU threaten Libya with sanctions*/2011-02-23/besökt 10 maj

<http://www.armytimes.com/news/2011/02/ap-us-eu-threaten-libya-with-sanctions-022311/>

NY Times/Middle East/*U.S. imposes sanctions on Libya in wake of crackdown*/2011-02-25/besökt

11 maj <http://www.nytimes.com/2011/02/26/world/middleeast/26diplomacy.html?pagewanted=all>

CBC news/*Canada imposes additional Libyan sanctions*/2011-02-27/besökt 11 maj

<http://www.cbc.ca/news/politics/story/2011/02/27/harper-libya.html>

International Criminal Court/*About the court*/besökt 9 april

<http://www.icc-cpi.int/Menus/ICC/About+the+Court/>

ICC Press releases/*ICC Prosecutor to open investigation in Libya*/2011-03-02/besökt 11 maj

<http://www.icc-cpi.int/NR/exeres/3EEE2E2A-2618-4D66-8ECB-C95BECCC300C.htm>

ICC Press releases/*Pre trial chamber I issues three warrants of arrest for Muammar Gaddafi, Saif-al Islam Gaddafi and Abdullah Al- Senussi*/2011-06-27/besökt 6 maj

<http://www.icc-cpi.int/NR/exeres/D07229DE-4E3D-45BC-8CB1-F5DAF8370218.htm>

Arab news/*GCC votes for Libyan no fly zone*/2011-03-08/besökt 9 maj

<http://arabnews.com/middleeast/article306320.ece>

Reuters/*Nato failed to investigate Libyan civilian deaths: Amnesty*/2012-03-19/besökt 14 maj

<http://www.reuters.com/article/2012/03/19/us-libya-amnesty-nato-idUSBRE82I04Y20120319>

USA Today/*US in talks to help rebuild Lybian military*/2011-07-12/besökt 13 maj

<http://www.usatoday.com/news/world/story/2011-12-07/united-states-libya-military-forces-gadhafi/51718436/1>

Gareth Evans/Home/Publications by Gareth Evans/besökt 19 maj

<http://www.gevans.org/pubs.html>

Riksarkivet/*Westfaliska freden 1648*/besökt 20 maj

<http://www.riksarkivet.se/default.aspx?id=6625&ptid=0&column=title&value=Westfaliska+freden+1648>

Organisation of Islamic cooperation/News/Libya/2011-03-19/besökt 5 maj

[http://www.oic-oci.org/topic\\_detail.asp?t\\_id=5057&x\\_key=libya](http://www.oic-oci.org/topic_detail.asp?t_id=5057&x_key=libya)